The Daily Hebrew Journal

דער אידישער זשורנאל

A JEWISH CANADIAN DAILY Circulated All Over CANADA And Abroad

פאליטיש
אונאפהענגיג
נאציאנאל
א צייטונג וועלכע גיט
פרייהייט פון אויסדרוק
צו אלע שיכטען.

VOLUME XVIII No 7747 Thursday, December 10th, 1931 טאראנטא, דאנערשטאג דער 10־טער דעצעמבער, 1931. יום ה', ל' כסלו (זעקסטער טאג חנוכה), פרשה מקץ, תרצ"ב. PRICE THREE CENTS

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
DEC 12
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

אידען אין דייטשלאנד אטעמען פרייער אפ, נאך שארפער ווארנונג פון דייטשן קאנצלער צו היטלער

מען דערוויסט זיך איצט, אז היטלער האט געפלאנעוועט צו דערלויבען זיינע בויאנעס צו פאגראמירען אידען. — דאס האט געהאלטען געשפאנט דאס גאנצע דייטשע אידענטום. — ברינינג האט מיט זיין שארפער ווארנונג צו היטלער'ן ממש אויפגעלעבט די דערשראקענע דייטשע אידען. — ברינינג האט געווארנט היטלער'ן, אז ער וועט זיך באנוצען מיט אן אייזערנער האנט, ווען נויטיג.

עפענטליכע דעמאנסטראציעס פון היטלעריסטען שטרענג פארבאטען געווארען

בערלין, דעצ. 9, (איטא).

דאס דייטשע אידענטום האט אויפגענומען מיט צופרידענהייט די ווארנונג וואס קאנצלער דר. היינריך ברינינג האט געמאכט דורך דער ראדיא צו היטלער'ן. טראץ דעם וואס די דאזיגע ווארנונג איז געקומען אביסעל צו־שפעט, און האט ביז איצט פאראורזאכט א היבש ביסעל זארג צווישען די דייטשע אידען.

די דאזיגע זארג איז אבער איצט פארשוואונדען נאך ברינינג'ס ערשטער העפטיגער ווארנונג, ווארענדיג היטלער'ן גאנץ אפען און קלאהר, אז די געזעצליכקייט מיט וועלכער ער באריהמט זיך איז נאר קיין געזעצליכקייט ניט, ווען זיינע אונטערווארפענע פיהרער האבען אפגעשפאט און באשמוצט די דאזיגע געזעצליכקייט.

ברינינג האט אויך דערקלעהרט, אז היטלער האט ניט געהאט קיין רעכט צו ריידען צו אויסלאנד און צו געבען אינטערוויוס צו דער אויסלענדישער פרעסע.

עס ווערט איבערגעגעבען פון פארלעסליכע קוועלען, אז היטלער האט כסדר זיך אנטזאגט צו מאכען קלאהר זיין שטעלונג וועגען דער אידען־פראגע, ווייל ער איז געווען גרייט, ווען די צייט זאל קומען, צו מקריב זיין די אידישע באפעלקערונג (ד. ה. צו דערלויבען פאגראמען אויף אידען) כדי צו צופרידענשטעלען זיינע אידען־פרעסערישע נאכפאלגער.

דאס האט באדייטענד געהאלטען געשפאנט די דייטשע אידען אין די לעצטע טעג.

אבער ברינינג'ס סטייטמענט און דער פערטער עמוירדזשענסי געזעץ פון פרעזידענט הינדענבורג, וועלכער איז געקומען היינט פריה, האט געהאט א באַרוהיגענדען איינפלוס.

בערלין, דעצ. 9.

אין די פאשיסטישע קרייזען אין דייטשלאנד הערשט איצט אן אויפרעגונג איבער דעם שארפען טאן, מיט וועלכען דער קאנצלער פון דייטשלאנד, דר. היינריך ברינינג, האט זיך באנוצט אין זיין ווארנונג צו די היטלעריסטען און קאמוניסטען, אז זיי זאלען זיך האלטען אין די ראמען פון ארדנונג און געזעץ, אויב ניט וועט די רעגירונג זיך באנוצען מיט אן אייזערנער פויסט צו איינשטילען זיי. ער האט דערקלעהרט, אז אויב עס וועט נויטיג זיין, וועט דערקלעהרט ווערען קריגס צושטאנד.

א געזעץ וועלכער באשטעהט פון 9 וויכטיגע פונקטען איז פון דער רעגירונג ארויסגעגעבען געווארען. דער ערשטער פונקט לויטעט, אז א פארקלענערונג פון 10 פראצענט אין די פרייזען פון סטאנדארדיזירטע ארטיקלען, קוילען און פאטאש, וועט געמאכט ווערען; דער אינטערעסט אויף הלואות און מארטגיידזשעס ווערט געשניטען אויף צוויי פראצענט. פונקט 2 לויטעט, אז דער פרייז פון רענט פאר וואוינונגען ווערט פארקלענערט אויף 10 פראצענט. פונקט 3 באשיצט לאנד־איינענטימער נעגען אוקשאן סיילס. פונקט 4 האט צו טאן מיט שטייערען. פונקט 5 פאדערט אז דאקטוירים זאלען נעהמען ווייניגער פאר א וויזיט צו א קראנקען.

ווידזש אגרימענס געקאנסעלט

דער זעקסטער פונקט איז גאר א וויכטיגער. לויט דעם דאזיגען פונקט ווערען די עקזיסטירענדע ווידזש אגרימענטס געקאנסעלט און די ווידזש־סקייל ווערט פארקלענערט לויט דעם אנהויב פון יאהר 1927. א פארקלענערונג פון 10 פראצענט אין ווידזשעס פאר רעגירונגס און מוניציפאלע אנגעשטעלטע. פונקט 7 לייגט ארויף העכערע שטייערען. פונקט 8 גיט דער רעגירונג פולע רעכט צו אונטערדריקען וועלכע עס איז אונרוהען אין לאנד. עס ווערט פארבאטען צו טראגען אין די גאסען פאליטישע איניפארמעס, און די רעגירונג דארף קאנפיסקירען אלערליי געוועהר. פונקט 9 פארבאט גאסען־דעמאנסטראציעס ביז דעם 2־טען יאנואר. פאר ניט אויספאלגען דעם לעצטען פונקט ווערט באשטימט א שטראף פון 3 מאנאטען.

ברינינג שילדערט א טרויעריג בילד

איבערגעבענדיג די אורזאכען וועלכע האבען געבראכט דער רעגירונג צו אננעהמען אזעלכע שריט, האט דר. ברינינג דערקלעהרט, אז דאס איז א רעזולטאט פון דער אלגעמיינער ביטערער עקאנאמישער פאליטיק אויף דער גאנצער וועלט. „טאג־איין, טאג־אויס ווערט די וועלט אלץ מעהר דיסארגאניזירט אין עקאנאמישען זינען“, האט ער געזאגט, „און עקאנאמישע מלחמה פון ברייטען פארנעהם איז איצט אויסגעבראכען, וועלכע וועט פיהרען צו א קאמף פאר אלץ מענשען פון דער וועלט.

ריידענדיג וועגען היטלער'ס סטראשונקעס, האט ברינינג איהם געווארענט, אז די רעגירונג וועט זיך באנוצען מיט אן אייזערנער האנט צו אונטערדריקען יעדען פארזוך.

דארמשטאדט, דייטשלאנד, דעצ. 9.

דער ניי־דערוועהלטער העססישער פארלאמענט איז נעכטען דערעפענט געווארען אונטער דער פיהרערשאפט פון די זיגרייכע היטלעריסטען. די דערעפענונג פונ'ם פארלאמענט איז פארגעקומען אין גרויס אונארדנונג און טומעל.

דער טומעל האט אויסגעבראכען ווען די קאמוניסטישע מיטגלידער האבען אנגעהויבען פייפען און שרייען בעת א קאמוניסטישער ביל איז צוריקגעווארפען געווארען פון די פאשיסטען מיט דער שטיצע פון די צענטריסטען.

פראפעסאר ווערנער, א פאשיסט, איז דערוועהלט געווארען פרעזידענט פון דעם פארלאמענט.

סטוטגארט, דייטשלאנד, דעצ. 9.

נאך א באדייטענדען זיג אין די וואהלען אין ווירטעמבורג האבען פארצייכענט די היטלעריסטען, זיגענדיג אין א צאהל שטעדט פון דער פראווינץ.

די קאמוניסטען האבען אויך געוואונען סיטס פון די סאציאליסטען און די צענטריסטען.

מעיאר וויליאם סטוארט
איינער פון די הויפט רעדנער.

פארטרעטער פון פעדעראלען פארלאמענט, אנטעריא'ר לעדזשיסלייטשור און שטאדט רעגירונג ביי פראטעסט-פארזאמלונג

וואס דענקט דאס קאנאדער פאלק אלס א גאנצע וועגען די פאגראמען און באיקאט־אגיטאציעס וועלכע ווערען אנגעפיהרט געגען די אידען אין פוילען? ווי אזוי האבען די דאזיגע געשעהענישען אין פוילען געווירקט אין די „הויכע פענסטער“ פון קאנאדע? ווי אזוי פיהלט דאס קאנאדער אידענטום וועגען די פארפאלגונגען און רדיפות אויף זייערע ברידער און שוועסטער, אויף זייערע עלטערען און נאהענטסטע אין פוילען?

דער ענטפער אויף די אויבענגעשטעלטע פראגען וועט געגעבען ווערען היינטיגען זונטאג, פונקט 2 אזייגער ביי־טאג, ביי דער פראטעסט־פארזאמלונג אין סטענדערד טעאטער.

דאס טאראנטא'ר אידענטום וועלכעס שטעלט מיט זיך פאר א וויכטיגען קיבוץ אין קאנאדע, וועט אויסדריקען איהרע סענטימענטען ביי דער זונטאגדיגער פארזאמלונג. יעדער טאראנטא'ר אידישע פרוי אדער מאן, יעדער איד, אחן אונטערשייד פון אנשויאונג אדער שאטירונג, יעדער איד וועמען די אינטערעסען פון זיינע ברידער אויף יענער זייט ים זענען טייער, וועט זונטאג לאזען וויסען דער וועלט, וואס ער דענקט און וואס ער פיהלט וועגען דעם כוליגאניזם און טעראר, וועגען די מערדערליכע אנפאלען אויף אומשולדיגע אידען אין פוילען, און וועגען דעם באיקאט, וועלכער ווערט דעמוטיגט אפילו פון העכערע און מעהר פאראנטווארטליכע באאמטע אין פוילען, לויט דער אפענער באשולדיגונג פון דער ווארשעווער קהלה.

דאס טאראנטא'ר אידענטום וועט, ווי איין מאן, קומען זונטאג בייטאג אין סטענדערד טעאטער, און וועט פאראייניגטערהייט אויסדריקען דעם העפטיגסטען פראטעסט געגען דער דאזיגער בויאנסטווא. עס וועט זיין א מעכטיגע דעמאנסטראציע פון אידישען אינטערעס צו א געפלאגטען און א גע'רודפ'טען ברידער, שוועסטער, קרוב אדער פריינט אין פוילען.

אלע אונטערנעהמונגען אדער פארזאמלונגען וועלכע זענען געהאט פריהער אראנזשירט געווארען פאר היינטיגען זונטאג, זענען אפגעלייגט געווארען, כדי צו דערמעגליכען אז יעדער איד, וועלכער פיהלט זיין פליכט צו קומען צו דער זונטאגדיגער פארזאמלונג, זאל חלילה ניט געשטערט ווערען. די קאנפערענץ וועלכע איז באאויפטראגט געווארען צו אראנזשירען די פראטעסט־פארזאמלונג, אפעלירט איצט צו אלע אידישע ארגאניזאציעס, שוהלען, סאסייטיס, אוקזילעריס, קלובען און זייער גלייכען, צו אפלייגען אלע אונטערנעהמונגען וועלכע זענען געפלאנט געווארען פאר זונטאג, און אלע זאלען קומען צו דער פראטעסט פארזאמלונג.

וואס שטארקער, קרעפטיגער און געאייניגטער דער פראטעסט וועט זיין, אלץ הילכיגער וועט קלינגען זיין אפקלאנג אין פוילען.

די פארשטעהער פון שוהלען און ארגאניזאציעס וועלכע זענען פארטראטען ביי דער קאנפערענץ וועלען אויסגערופען ווערען ביי דער פארזאמלונג.

די פראגראם פון דער פארזאמלונג וועט זיין ווי פאלגט:

מר. דזש. גרינער, דער טשערמאן פון דער קאנפערענץ, וועט פארשטעלען רבי ס. סאקס, וועלכער וועט זיין טשערמאן פון דער פראטעסט־פארזאמלונג.

צווישען די רעדנער וועלען זיין: מעיאר סטוארט, וועלכער קומט אלס פארטרעטער פון דער שטאדט טאראנטא, ווי אויך אלדערמאן דזש. דזש. גלעס; קאל. ה. א. פרייס, אטוירני דזשענעראל פון אנטעריא און עקטינג פרעמיער, וועלכער וועט פארטרעטען די פראווינץ אנטעריא; דער אידישער דעפוטאט אין פעדעראלען פארלאמענט סעם פעקטאר, וועמענ'ס ווארט איז באזונדערס וויכטיג צוליעב זיין וויכטיגער פאליטישער פאזיציע; ע. פ. סינגער, אידישער פארטרעטער פון דער אנטעריא'ר לעדזשיסלייטשור, וועלכער וועט אויסדריקען זיינע געפיהלען אלס איד און אלס מעמבער פון דעם פראווינציעלען פארלאמענט פון אנטעריא. (ער וועט עס פארשטעלען קאל. פרייס).

די שטימונג פון דער טאראנטא'ר אידישער באפעלקערונג, פון די ברייטע אידישע מאסען אין טאראנטא, וועמענ'ס הערצער זענען באזונדערס אנגעווייטאגט און פארביטערט, וועט אויסגעדריקט ווערען פון אזעלכע רעדנער ווי: ווי הרב דוד רובארט, הרב יעקב גארדאן, ראבבי אייזענדראטה, רבי סאקס, דער טשערמאן, און אנדערע.

מאיר וויסנאל, רעדאקטאר פון „סטענדערד“, וועט פארלייענען די רעזאלוציע.

דער קאמיטעט וועלכער האט די אויפזיכט איבער דער פארזאמלונג, האט באקאנטגעמאכט, אז קינדער וועלען אבסאלוט ניט אריינגעלאזען ווערען.

רוסיש-פוילישע פארהאנדלונגען, ווידער באנייט געווארען

ווארשע, דעצ. 9.

עס איז היינט אויסגעפונען געווארען, אז מיט דעם צוריקקעהר קיין מאסקווע פון דעם פוילישען אמבאסאדאר אין סאוויעט־רוסלאנד, סטאניסלאוו פאטעק, זענען ווידער באנייט געווארען די פארהאנדלונגען צווישען רוסלאנד און פוילען צו שליסען אן אפמאך, אז איין לאנד זאל ניט באפאלען דאס צווייטע, אדער העלפען איהרען א שונא.

די ערשטע פארהאנדלונגען זענען אנגעהויבען געווארען לעצטען אויגוסט, זיי זענען אבער איבערגעריסען געווארע, ווען ביידע לענדער האבען זיך ניט געקענט איינינגען אויף אן אפמאך.

פוילען איז איצט פאראינטערעסירט צו שליסען דעם אפמאך מיט רוסלאנד, מורא האבענדיג פאר דער דראהענדיגער געפאהר פון היטלער'ס מאכט אין דייטשלאנד.

ערשטע סמנים פון א שפאלטונג געגען מופטי ביים מוסולמאנישען קאנגרעס

ירושלים, דעצ. 9, (איטא).

די ערשטע אנדייטונג פאר א מעגליכער שפאלטונג פון דער מוסולמאנישער קאנפערענץ איז היינט געקומען, ווען די עגיפטישע דעלעגאטען האבען אנטזאגט אלע נאמינאציעס פאר א וועלכער עס איז קאמיטע.

די רעזאלוציעס וועגען די העדזשאס אייזענבאהנען פאדערען, אז די אייזענבאהן זאל אומגעקעהרט ווערען צו די מוסולמאנער; אויב עס וועט ניט אומגעקעהרט ווערען אין 6 מאנאטען, וועלען די מוסולמאנער אפעלירען צו דער פעלקער־ליגע, און אויב דאס וועט אויך ניט העלפען, וועלען די מוסולמאנער באיקאטירען אלע בריטישע, פראנצויזישע און אנדערע אייראפעאישע סחורות.

די אראבישע צייטונג „פאלעסטין“ דריקט היינט אויס איהר מיינונג, אז דער איצטיגער מוסולמאנישער קאנגרעס דארף באטראכט ווערען אלס א פרעלימינארער צו א גרעסערען און בעסערען קאנגרעס וועלכער וועט מעגליך אפגעהאלטען ווערען אין עגיפטען.

עס איז אין אלגעמיין אנגענומען, אז דער מופטי האט פארלוירען די אינדישע און עגיפטישע שטיצע, איינשליסענדיג שאוקאט־אלי, וועלכער האלט ניט קיין שום וויכטיגען אמט ביים קאנגרעס אויסער וואס ער איז פארזיצער פון דער ארגאניק געזעץ סוב־קאמיטע. דאס האט פאראורזאכט א היבשע ספעקולאציע.

דער קאנגרעס האט באשלאסען צו עטאבלירען א מוסולמאנישען אוניווערזיטעט אין ירושלים.

נאך דער לעקציע פון סאנסיטי בוראג, האבען אלע געשוואוירען צו פארטיידיגען מיט יעדער מאכט, אלע הייליגע מוסולמאנישע פלעצער.

„אינקוועסט“ פון דזש. האראוויצע'ס טויט, ווידער אנגעהויבען

אטאווא, דעצ. 9.

דער אפגעלייגטער „אינקוועסט“ וועגען דעם טויט פון דזשעק האראוויץ, דער אידישער ציערונג־הענדלער, וועלכער איז געפונען געווארען דערמארדעט אין דער נאכט פון דעם 25־טען נאוועמבער, אין א סטאר פון א צווייטען אידישען ציערונג־הענדלער, בענדזשאמין ערדעלסאן, איז היינט ווידער אנגעהויבען געווארען.

ערדעלסאן איז פארהאלטען געווארען אויף א וואך צייט, ביז דער אינקוועסט וועט זיין געענדיגט. ביים „אינקוועסט“ פון לעצטער וואך איז ארויסגעבראכט געווארען, אז א ליעבעס־אפערע איז געווען די אורזאך פונ'ם מארד.

עדות ארעסטירט אין געריכט

מייקעל מעקדאנאלד, אן עדות אין דער קייס פון וויליאם קוק, וועלכער ווערט איצט גע'משפט אויף א קלאגע פון מאכען א פארזוך צו דערמארדען א פערזאן, איז נעכטען אליין ארעסטירט געווארען אין געריכט אויף דער פארארדנונג פונ'ם ריכטער, ווען א רעסטאראַי אנגעשטעלטער, נארמאן טאמאס, האט דערצעהלט, דאס מעקדאנאלד האט איהם ברוטאל צושלאגען.

מישיגען עליען רעדזשיסטריישאן ביל, בטל

N Y Public Library
476 Fifth Ave
NEW YORK N Y

דער ביל האט מיט א צייט צוריק אוי[illegible] די גאנצע אויסלענדישע באפעלקערונג אי[illegible] מישיגען, און גאנץ באזונדערס אין דעטרא[illegible] וואשינגטאן פלאנעוועט מען דערוויל נייע [illegible] אימיגראנטען.

אימיגראנטן-פרעסער דזשאנסאן ווערט טעטיג

דעטראיט, דעצ. 9, (איטא).

דער „עליען רעדזשיסטריישאן ביל“ אין דעם שטאט מישיגען, וועלכער האט ארויסגערופען אזויפיעל אינטערעס צווישען דער אויסלענדישער באפעלקערונג, איבערהויפט אין דער שטאדט דעטראיט, איז היינט דערקלעהרט געווארען אלס ניט קאנסטיטוציאנעל, און דערמיט איז דער „ביל“ בטל געווארען.

די געריכטליכע ענטשיידונג איז היינט געקומען פון ריכטער עקס א'בריען אין נאמען פון די דריי ריכטער, איינשליסענדיג דעם עפעלייט ריכטער ארטור ד. דעניסאן, ריכטער טשארלז סי. סיימאנס און ער גופא.

וואשינגטאן, דעצ. 9, (איטא).

דער אימיגראנטען פרעסערישער קאנגרעסמאן דזשאנסאן, האט היינט פארגעשלאגען א „ביל“ אין קאנגרעס, פאדערענדיג אז די איינוואנדערונג אין אמעריקע זאל געשניטען ווערען אויף נאך 10 פראצענט פון דער עקזיסטירענדער קוואטא. דאס איז דער זעלבער ביל וועלכער איז ניט פארהאנדעלט געווארען אין סענאט ביי דער לעצטער סעסיע.

דזשאנסאן האט אויך פארגעשלאגען א נייעם נאטוראליזאציאנס ביל. די דעטאלען פון דעם דאזיגען ביל וועלען מארגען באקאנטגעמאכט ווערען. ער האט אויך פארגעשלאגען פיער אנדערע בילס, אויסשליסענדיג קאנאדע און מעקסיקא אונטער א קוואטא. קאנצערט מוזיקער וועלען אריינגעלאזען ווערען אונטער געוויסע קאנדיציעס. די געלט פאר וויזעס פון עליענס וועלכע וועלען ניט אריינגעלאזען ווערען וועלען אומגעקעהרט ווערען, טראץ דעם וואס זיי האבען די וויזעס זינט 1924.

פרייטאג וועט באקאנטגעמאכט ווערען אויב קאנגרעסמאן דיקשטיין וועט באשטימט ווערען אלס טשערמאן פון דער אימיגראציאנס קאמיטע.

אנדערע בילס וואס זענען פארגעשלאגען געווארען זענען וועגען פארברעכערישע עליענס, און אויך א ביל פון קאנגרעסמאן גריפין, באזייטיגענדיג פאסיפיזם, סיי רעליגיעזע און סיי פילאזאפישע, אלס א שטערונג פאר נאטוראליזאציע.

רבי ס. סאקס
טשערמאן פון פראטעסט פארזאמלונג.

פאטער פון אפרים צימבאליסט, געשטארבען

ניו יארק, דעצ. 9.

אהרן צימבאליסט דער פאטער פון דעם גוט־באקאנטען אידישען מוזיקער אפרים צימבאליסט, איז געשטארבען פון א הארץ־שלאג אין עלטער פון 66 יאהר.

דער פארשטארבענער וועלכער איז אליין געווען א טאלאנטפולער מוזיקער און א געוועזענער אפערא קאנדוקטאר, איז געבוירען געווארען אין ראסטאוו, רוסלאנד. ער איז געווען דער ערשטער מוזיק־לעהרער פון זיין זוהן, ווען דער יונגער אפרים איז אלט געווען בלויז 5 יאהר.

דער יונגער צימבאליסט האט זיך דערוואוסט וועגען זיין פאטער'ס טויט נאך דעם ריסייטאל וואס ער האט געגעבען אין קארנעגי האל. פריהער האט מען איהם ניט געוואלט אנזאגען די טרויעריגע נייעס.

בריטישע ארבייטער אפאזיציע טאדעלט די רעגירונג פאר ארבייטסלאזיגקייט

פרעמיער רעמזי מעקדאנאלד האט היינט דערקלעהרט אין פארלאמענט, דאס די בריטישע רעגירונג גלויבט, אז אן אינטערנאציאנאלע קאנפערענץ צו פארהאנדלען וועגען דער אלוועלטליכער עקאנאמישער סיטואציע דארף תיכף אפגעהאלטען ווערען, נאכדעם ווי די פינאנץ־עקספערטען וועלכע פארזאמלען זיך איצט אין באזעל, וועלען באריכטען וועגען זייער ארבייט.

דער דאזיגער סטייטמענט פונ'ם פרעמיער איז געמאכט געווארען אין פארלויף פון א דעבאטע, איבער א פארמעלען טאדלונגס־פארשלאג, וועלכער איז געמאכט געווארען אין נאמען פון דער ארבייטער אפאזיציע, פון סער סטעפארד קריפפס.

דער פארשלאג טאדעלט די רעגירונג, דערפאר וואס זי האט ניט אנגענומען קיין שריט וועגען דער געלט־סיטואציע און אויך דערפאר וואס זי האט ניט באשטימט קיין קאנקרעטען פלאן צו לייזען די פראבלעמען פון ארבייטסלאזיגקייט און פון הויכע רענט.

גרויס אינטערעס ווערט ארויסגעוויזען צו דער דאזיגער דעבאטע. זי וועט געדויערען, לויט ווי עס ווערט דערווארט, נאך פולע צוויי טעג.

מארטגיידזש מאראטאריום געפלאנט

עקטינג פרעמיער פון אנטעריא, קאל. פרייס, האט נעכטען באקאנטגעמאכט, דאס ביי דער קומענדער סעסיע פון דער לעגיסלאטור, וועט א מאדיפיצירטער מאראטאריום אויף מארטגיידזשעס פארגעשלאגען ווערען.

עס וועט געגעבען ווערען א געלעגענהייט צו די וואס קאנען ניט צאהלען; זיי זאלען זיך ווענדען אין געריכט.

ענדערונג פארגעשלאגען אין שטאדטישע רעליעף-ארבייט

ביי דעם נעכטיגען מיטינג פון דער באארד אף קאנטראל האט דער שטאדטישער קאמישאנער אף פאבליק וועלפעיר, מר. א. וו. לייווער, רעקאמענדירט, אז א פולשטענדיגע ענדערונג אין די מעטאדען פון ארבייטסלאזען־הילף זאל געמאכט ווערען, הויפטזעכליך אין באצוג צו שפייזען און געבען נאכטלעגער צו ארבייטסלאזע מענער.

ביז איצט האט די שטאדט גענומען די דאזיגע הילפס־ארבייט דורך דער האוז אף אינדאסטרי, וואו די ארבייטסלאזע האבען באקומען עסען און א דאך איבער'ן קאפ. דער שטאדט טאראנטא קאסט איצט 160 טויזענט דאלאר א מאנאט צו אויסהאלטען 9 טויזענט פאמיליעס.

מר. לייווער האט אבער רעקאמענדירט, אז אנשטאט צו באנוצען זיך מיט דער האוז אף אינדוסטריע, זאל די הילפס־ארבייט געטאן ווערען דורכ'ן וועלפעיר דעפארטמענט גופא, און שפארען אזוי ארום געלט פאר דער שטאדט.

שפאנישע קאנסטיטוציע אנגענומען

מאדריד, דעצ. 9.

דער שפאנישער פארלאמענט האט היינט אנגענומען די נייע קאנסטיטוציע פון דער שפאנישער רעפובליק, וועלכע טיילט אפ די קירך פון שטאט, און ברעכט אפ מיט אלע אלטע שפאנישע טראדיציעס.

אויפ'ן גליטשיגען וועג

א שפאנענדער ראמאן פון אידישען לעבען אויף דער זייט ים
געשריבען פון פראפעסאר פון "אונטערוועלט"
מאקס סאהדעל
(נאכדרוקען פארבאטען.)

(פארזעצונג)

— דו זינגסט טויזענט מאל בעסער פון איהר... — האט דאלי געזאגט צו איהר, ווען יענע האט אויפגעהערט זינגען.

— א, הער אויף... דו ווייסט ניט וואס דו רעדסט — איז סאניע נאך מעהר רויט געווארען.

— וואס, זי קען זינגען, סאניע? — האט הערי זיך געגעבען א כאפ.

— א, נאך ווי זינגען! — האט דאלי געענטפערט מיט א שמייכעל — זי זינגט ווי א קאנאריקעל.

— טאקע? ווירקליך? — האבען די אנדערע יונגעלייט ארום טיש אויסגעשריען שטארק באגייסטערט.

הערי לעסטער האט זיך צוגעבויגען צו איהר.

— ווילט איהר ניט זיין אזוי גוט, מיס... מיס סאניע... — האט ער שטיל גערעדט צו איהר — און עפעס זינגען פאר אונז... איך בעט אייך... איך בעט אייך זעהר...

סאניע איז איצט געווען רעכט בייז אויף איהר חבר'טע.

— אבער אז איך קען ניט.. איך קען באמת ניט... — האט זי גערעדט מיט הארץ, אז כמעט טרעהרען האבען זיך איהר באוויזען אין די אויגען.

און צו דאלי'ן האט זי געזאגט:

— א, צו וואס האסטו דאס געטאן, פארוואס האסטו דאס געזאגט ?!..

— אבער סאניע, דארלינג... — האט דאלי איהר געענטפערט — עס איז דאך אן אמת... איך ווייס דאך.

— ניט אמת! ניט אמת! — האט סאניע כמעט אויסגעשריען אויף א קול — איך קען ניט זינגען.

דאלי האט פארשטאנען סאניע'ס געפיהל און זי האט איהר מעהר ניט געוואלט וועה טאן. זי האט דערפאר מיט א שמייכעל זיך געווענדעט צו הערי'ן:

— נו, הערי, איהר וועט איהר דאס מאל שוין מוזען מוחל זיין... דאס ערשטע מאל דא... פיהלט זי זיך פרעמד... שעהמט זיך... אן אנדערש מאל, זייט זיכער, וועט זי שוין זינגען...

הערי האט ניט געשיינט צו זיין אין גאנצען צופרידען מיט דעם ענטפער. ער האט זיך דערפאר געווענדעט נאכאמאל צו סאניע'ן:

— זאגט איהר מיר צו, מיר... מיס סאניע, אז איהר וועט זינגען א צווייטע מאל?

סאניע איז ווידער געווען פארלוירען. זי האט ניט געוואוסט וואס צו טאן און וואס צו זאגען. זי האט אומבאהאלפען געקוקט אויף דאלי'ן, אזוי ווי זי וואלט געוואלט אז יענע זאל איהר ארויסהעלפען. און דאלי האט זיך לאנג ניט געלאזט בעטען און האט געענטפערט פאר איהר:

— געווים, געווים, הערי, וועט זי זינגען אן אנדערש מאל... ניט אזוי, סאניע? זאג יא. זיי ניט קיין נאר... — האט זי צוגעלייגט שטילערהייט.

— יא... האט סאניע געענטפערט, אזוי ווי מיט א פרעמדער קול, און עס האט איהר גלייך באנג געטאן.

די יונגעלייט האבען ווידער געטרונקען און זענען געווארען פרעהליכער פון מינוט צו מינוט. יעדער פון זיי האט געוואלט טאנצען מיט איהר, מיט סאניע'ן, אבער הערי האט קיין אנדערען צו איהר ניט צוגעלאזט. היינט אוונט, האט ער געזאגט, איז זי זיין דאמע. סאניע איז פון דעם געווען שטארק צופרידען. אויף די אנדערע יונגעלייט האט זי זיך כמעט ניט אומגעקוקט. זיי האבען זי כמעט ניט אינטערעסירט. איהר קאוואליער איז געווען נאר הערי, הערי לעסטער... וואס פאר א שעהנער, קלינגענדיגער נאמען!... אמת, די אנדערע יונגעלייט זענען אויך געווען שעהן און איידעל. זי האט געזעהן ווי פיין זיי האבען זיך באנומען מיט דאלי'ן, וועלכע האט געטאנצט כמעט מיט יעדען איינעם פון זיי. זי האט פארשטאנען, אז זיי מוזען זיין פיינע יונגעלייט ווען זיי חבר'ען זיך מיט אזא מענשען ווי הערי לעסטער... אבער וואס דארף זי זיי האבען, אז זי האט הערי'ן!... און ער איז דאך זיכער דער שעהנסטער און דער בעסטער פון זיי אלע.

דער אוונט איז אוועק מיט דער שנעלקייט פון א שעהנעם חלום. נאך איידער זי האט זיך רעכט צוואַרעמט, האט דאלי זי א טארע געטאן ביים ארבעל.

— צייט צו געהן אהיים, דארלינג — האט זי שטיל געזאגט.

סאניע האט געקוקט אויף איהר מיט א צומישטען בליק, אזוי ווי זי וואלט ניט פארשטאנען וואס דאלי רעדט צו איהר. הייסט עס, האט זי געטראכט, אז דאס אלץ איז טאקע פארט געווען ניט מעהר ווי א חלום... א שעהנער חלום, א זיסער חלום, אבער אלץ ניט מעהר ווי א חלום.

סעם ארנאלד האט איהר שטארק געדריקט די האנט און זי געבעטען צו קומען אהער יעדען אוונט.

קאפיטעל פינף.

סאניע'ס לעבען

הערי לעסטער האט גערופען א טעקסי און האט זיך אהין אריינגעזעצט מיט ביידע מיידלאך, מיט דאלי'ן און מיט סאניע'ן.

— איך וועל אייך פיהרען אהיים — האט ער צו זיי געזאגט, ווען די מאשין האט שוין אנגעהויבען פאהרען.

סאניע האט מיט א ציטערדיג הארץ זיך אריינגעזעצט אין דער מאשין. עס איז געווען אזוי אנגענעם צו פאהרען אין א טעקסי. עס איז געווען דאס ערשטע מאל אין איהר לעבען, זי האט ווידער פארמאכט די אויגען פון גרויס פארגעניגען, אזוי ווי פריהער, ווען זי האט מיט איהם געטאנצט.

ווי גוט עס איז צו זיין רייך... האט זי געטראכט.

זי האט זיך דערמאנט וויפיעל מאל זי האט געהערט פון איהרע עלטערען, אז מיידלאך טארען ניט פאהרען אין א מאשין מיט א מאן, וועלכען זיי קענען ניט. אלע צרות, האבען זיי געזאגט, נעהמען זיך פון דעם, וואס מיידלאך זענען אזוי גייציג פאר א ראיד אין אן אויטאמאביל, אז זי טראכטען גאר ניט איבער מיט וועמען זיי פאהרען. ניט איין מיידעל האבען זיי א סך מאל גערעדט צווישען זיך, האט זיך מיאוס אויסגעגליטשט אויף אזא גליטשיגען וועג...

דאס איז אלץ מיט דער שנעלקייט פון א בליץ איצט דורכגעלאפען דורך סאניע'ס קאפ. אבער זי האט עס איצט ניט געקענט באנעהמען; זי האט עס איצט ניט געקענט באגרייפען. מאלע וואס עס פאסירט אמאל מיט א מיידעל... מאלע וואס מענשען רידען און צייטונגען שרייבען... זי איז ניט פון יענע... ניט מיט איהר און ניט מיט דאלי'ן!... און הערי לעסטער... ער איז דאך אזוי פיין, אזוי העפליך... אזוי קען רעדען נאר א דזשענטעלמאן... אזוי זיך באנעהמען קען טאקע נאר אן אמת אריסטאקראטיש קינד.

זי איז געזעסען פארטיפט אין'ם ווינקעל פון דער מאשין, האלטענדיג די גאנצע צייט דאלי'ס האנט אין איהרער, אזוי ווי מיט דעם וואלט זי זיך געפיהלט זיכערער. זי איז געזעסען מיט פארמאכטע אויגען און מען האט געקענט מיינען, אז זי שלאפט. אבער זי איז ניט געשלאפען. זי האט זיך געוויגט נאכ'ן טאקט פון דער מאשין, און שעהנע געדאנקען האבען זי אוועקגעטראגען וויט, וויט, אין א שעהנערער, בעסערער וועלט, ווי די, אין וועלכער זי האט געלעבט.

הערי לעסטער האט עפעס פרעהליך דערצעהלט און דאלי האט ניט אויפגעהערט צו לאכען דעם גאנצען וועג. זי האט גערויכערט איין סיגארעטעל נאכ'ן צווייטען. אין דער מאשין איז געשטאנען א געדיכטער רויך און סאניע האט געפיהלט ווי דער קאפ דרעהט זיך איהר. מיט אמאל האט זי דערהערט דאלי'ס קול:

— אט ביז אהער... ניט ווייטער.

(ווייטערס קומט)

מיר האבען קאסטאמער פאר אייך.:

די טויזענטער לעזער פון „זשורנאל" אין טאראנטא און אלע קלענערע און גרעסערע ישובים אין אנטאריא קענען זיין אייערע קונים — — —

ווען איר
אדווערטייזט
— אין —
אידישען „זשורנאל"

אונזער אדרעס:
542 דאנדעס וועסט
אונזערע טעלעפאנס:
טריניטי 6830-6831

דושארדוש און סאנענבערג גלייכע געגנער אין דער ארענא מארגען

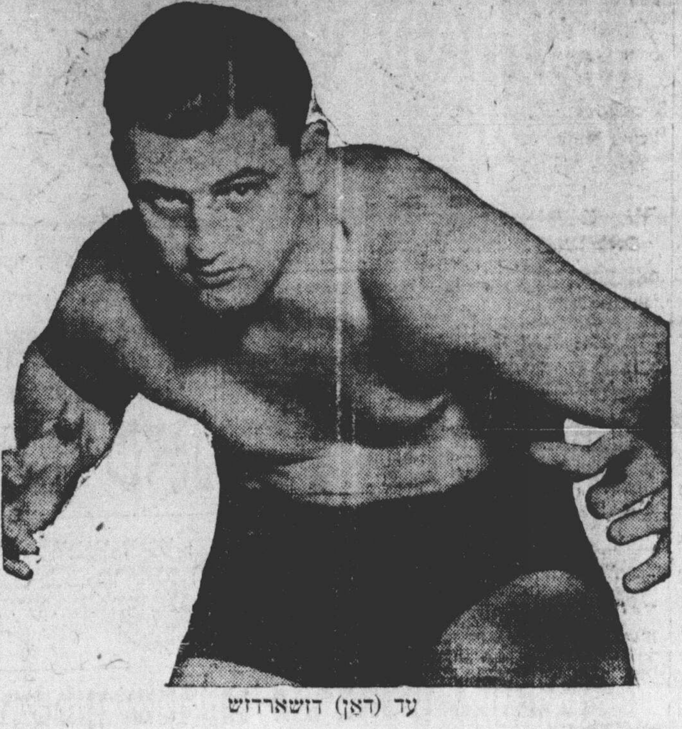

עד (דאן) דושארדוש

נאך איידער דער טיקעט פארקויף האט זיך געעפענט נעכטען פאר דעם סאנענבערג - דזשארדוש קאמף, וואס וועט פארקומען מארגען אין דער ארענא, איז די צאהל רעזערוואציעס געווען א גרויסע.

דער פארקויף פון טיקעטס אין משך פון נעכטיגען טאג האט באוויזען אויף וויפיעל דער קאמף האט ארויסגערופען דעם אינטערעס פון רעסלינג פענס.

דער הויפט באוט איז טאקי די הויפט צוציהונג.

גוס. סאנענבערג איז פאר יאהרען לאנג געווען דער אונבאזיגבארער העלד צוליעב די שנעלקייט און פלוצלימדינגקייט פון זיין אטאקע, וואס ער האט אריינגעבראכט אין רעסלינג. ווען דער אמאטער ער. (דאן) דושארדוש האט זיך אנגעהויבען ארויסרוקען אין פראנט פון רעסלערס, האט מען זיך אנגעהויבען זארגען פאר סאנענבערג'ס טראן.

דושארדוש און סאנענבערג וועלען יעצט זיך ארויסווייזען, אויף וויפיעל זיי זיינען זיכער יעדער מיט זיין אויבען אן אין דער וועלט פון רעסלער'ס, און ליעבהאבער דערוואַרטען דערפאר זייער באגעגעניש מיט שפאנונג.

אין דער דערעפענונג וועט מען טרעפען א פנים חדשות: בעלי באַרדיש. מען לייגט אויף איהם האפנונגען, וואס דארפען זיך ארויסצייגען ביי זיין ערשטען אויפטריט אין טאראנטא.

מר. קייטס
אייער אלט באקאנטער
פייפערהעננגע און פיינטער

נעהמט אן קאנטראקטס דזשאבס צו די בילינגסטע פרייזען. די בעסטע ארבייט גאראנטירט. קיין דזשאב צו קליין אדער צו גרויס. עסטימייטס פריי. רומס געפייפערט פאר 6 דאלאר און העכער מיט מיין פייפער.

ספעציעלע אויטסייד פיינטינג. רופט אונז איידער איהר זעהט אנדערע. טעל. לאידברוק 2350.

וואו איהר שטעהט און וואו איהר געהט רעדט מען נאר וועגען
באל
— פונ'ם —
פאלקס פאריין
— דעם —
31-טען
דעצעמבער
— אין —
קאליסעאום
גאנץ טאראנטא וועט זיך באגעגענען
"ניי יאר איוו"
אויף דיעזען באל
איינער פון די בעסטע יוניאן ארקעסטערס
לאסי נאמבערס פרייזען
סורפרייזען, ראפעלס, רעפרעשמענטס און טענץ ביזן העלען טאג
טיקעטס בלויז 50 סענט
טעלעפאנירט טריניטי 7777

אליהו
דאגלאס
אפיציעלער
שיפס־קאמפאניעס אגענט
1. געלט געשיקט קיין יוראפ און אמעריקען דאלארס.
2. "טארגסין" ארדערס אדער שפייז פארסעלס אין רוסלאנד.
3. סיטיזען פייפערס.
4. אינשורענס אפילו אויף מעבעל.
שנעל ראיעל
גאראנטירט
ROYAL
TICKET OFFICE
153 QUEEN ST. W. Ad. 2047 Hi. 9101
TORONTO

וקבעו שמונת ימי
חנוכה סייל

מיר גיבען חנוכה פרעזענטס. סוטס העכער פון 30 און 35 דאלאר עקסטרא פענטס א חנוכה פרעזענט. אווערקאוטס 25 דאלאר און 35 דאלאר בעפאר $35 און $50. זייט פון די ערשטע — וכל הקודם זכה. טאקסידא סוטס ספעשעל פרייזען. מיר שניידען אויך צו פאר שניידער.

זייט באקליידט און געדענקט אייער פריינט

צוויקעל
606 דאנדעס סט. וועסט

פיינטינג, פייפער
הענגינג

מיר דעקארייטען אייערע רומס פאר 5 דאלאר א רום. מיט אונזערע פייפער. טעלעפאנירט גלייך: — לאמבארד 6951.

פאטראניזט די איינציגע אידישע ווינדאו קלינינג קאמפאני

NEW YORK WINDOW CLEANING CO.

מיר אטענדרען צו אלערהאנד הויז פעקטארי אפיס און סטאר קלינינג בעסטע ארבייט צו די בילינגסטע פרייזען. מיר מאכען קאנטראקטען מאנאטליך, און יעהרליך. 422 באי סטריט. טעלעפאן עדלייד 8087 נאך 7 אוונטען טריניטי M 6520
NEW YORK
WINDOW
CLEANING CO
422 BAY ST

פארלאנגט

פארלאנגט צו הענטען א פלענט אין א פעקטארי, פאסיג פאר א פענטס שאפ. שרייבען "זשורנאל" באקס 685.
8663-12-10)

מיר מופען פאר $1.25 א שטונדע מיט 2 פאראנטווארטליכע לייט. טעל. טריניטי F .2317
8649-12-6-8-10)

פארלאנגט עקספיריענסד האנט פאלדער אויף לוידיס שיך. פרעגען דע לוקס שוה קא. 12 שעפערד סטריט, 4-טען פלאר.
663-12-1)

צו פאררענטען

צו פאררענטען א פלעט און ספיים אין א פייער פרוף בילדינג. פאסענד פאר א דרעס מאנופעקטשורינג. גוטער פראפאזישאן פאר פאראנטווארטליכע לייט. עדלייד .6156
658-12-10)

צו פאררענטען א 6 רומיגען באהייצטען אפארטמענט. 170 פאלמערסטאן עוו. טעלעפאן טריניטי .6701
664-12-11)

צו פאררענטען אן אפארטמענט 170 פאלמערסטאן עוו. 5 אדער 6 רומס, אלע קאנוויניענס. פרעגען אויפ'ן פלאץ.
8681-12-13)

צו פאררענטען א הארדוואוד סטאר, 156 דאנדעס סטריט וועסט. געווען א הארדוואוד סטאר 15 יאהר. פרעגען טעל. לייקסייד W .5462
8683-12-11)

צו פאררענטען א שעהנעם פלעט פון 3 אדער 4 רומס אין א נייער הויז ניט וויט פון קארליין. אלע מאדערנע קאנוויניענס, סעפרעט באד רום, עלעקטריק פיקסטשורס, נייע בליינדס, סינק אין קיטשען. 133 ראשהאלם ראוד נעבען קאלעדזש. קינגסדייל 0730. אדער לאידברוק .8634
8685-12-13)

צו פארקויפען

קויפט אייערע דיימאנדס פון באוואוסטען דילער מר. פרידמאן. מיר האבען ערהאלטען א גרויסען סטאק, גוט און ביליג. טריניטי M .0766
8678-12-10)

צו פארקויפען א קלינינג און פרעסינג ביזנעס, נייע מאשינען, גוטער נעגענד, ביליג. אורזאכע אויפ'ן פלאץ. 1247 דאנדעס סטריט וועסט.
8684-12-11)

דער גרעסטער בארגיין צום שנעלען קויפער אן 8 רומיגע הויז, מעניננג עוועניו, סאליד בריק, סקוועער פלען, הארדוואוד פלארס, פרענטש טירען, ניי דעקארירט, הארדוואוד סטעפס, גאראדזש, סייד דרייוו. טריניטי .1378
662)

אקאונטענט-בוקקיפער

12 יאהר עקספיריענסד, וועט פיהרען אייערע ביכער טייל-צייט, אדער אודיטען פאר מעסיגע פרייזען.

א. א. גאלדענבערג
75 האמוואוד דרייוו,
הילקרעסט W .7504

חזן ב. וולאדאווסקי

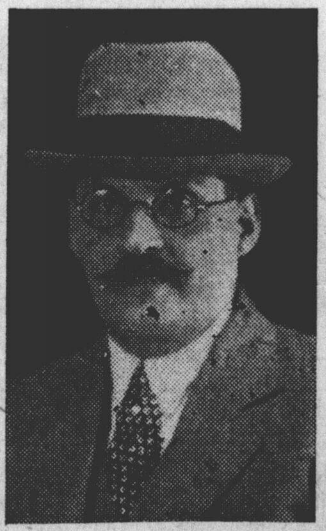

היגיעניש געשולטער סוירדושען
מוהל
— אויך —
מאדערנער מסדר קדושין
סורוויסעס אין ענגליש
עלטערען פון קינדער זאלען דאס נעהמען אין אנבעטראכט, ווייל דאס איז דער בענעפיט פון זייערע קינדער
קאנטרי לייט קענען מיך אויך רופען צו זייערע שמחות. איך וועל קיינעם ניט ענטזאגען צו קומען.
וואוינונג 62 בראנזוויק עוועניו.
טעלעפאן קינגסדייל .8832
ארימע אומזיסט.

הפצ׳ס
שפייז פעקלאך
קיין רוסלאנד
דעליווערט ווי פריהער אן דיוטי. 100% גאראנטירט

די באריכטען וועגען אפשטעלען דאס שיקען פעקלאך איז ניט ריכטיג. אויסוואל פון פרישע שפייז, אויך זייף. פעקלאך צוגעשטעלט אין 25 טעג. אן אונטערשריפט פאר יעדען פעקעל.
מיר שיקען אויך דאלארס און טארגסין ארדערס קיין רוסלאנד. טעלעגראפיש בלויז 25 סענט.

הפצ׳ס שיפס קאנטאר
DOMINION TICKET OFFICE
143 קווין סטריט וועסט
עדעלייד 5971
שיפסקארטען — געלט שיקען — סיטיזען פייפערס — מארטגיידזשעס אינשורענס.

אונטערזוכט אייערע אויגען, און קריגט די ריכטיגע גלעזער. דער איינציגער ספעציאליסט, וועלכער איז אויטאריזירט פון גאווערנמענט אלס האבען זיך פאראייניגט צו מאכען א
אפטאמעטריסט
און אפטישען
דר. הענרי העררים
279 קאלעדזש סט.
(לעבען ספעדיינא)
אפען ביז 9 אוהר אין אוונט.
Dr. Henry Harris
EYESIGHT SPECIALIST
Phone Trinity 6604
279 College St. near Sradina
Open until 9 p. m.

אויגען
וויסענשאפטליך אונטערזוכט און גלעזער פאריכטיג צוגעפאסט לויט די לעצטע מעטאדען.
ארעמע אומזיסט יעדען פרייטאג.
S. WEBER, R. O.
OPTOMETRIST
550 קאלעדזש סט.
טעל. טריניטי 8806

קאנגא
מעדיצינען

ליידט איהר פון עקזימא, הויט - קראנקהייט, דאן נוצט דעם וואונדערבארען זאלב קאנגא - סעוו. ליידט איהר פון רהומאטיזם, שטייפע גליעדער, רייבט זיך איין מיט קאנגא, לינימענט. צו באקומען ביי סינגער ברידער (דראגיסטען) 26 קווין א. טעלעפאן עלגין .7512 מיר דעליווערען און שיקען ביי מעיל. אלס פריי.

SINGER BROS.
DRUGGISTS
26 QUEEN ST. EAST
TEL. ELGIN 7512

ליידט איר פון א ברוך?
(ראפטשורד)
א גוטע טראס און גוט צוגעפאסט, באקומט איהר נאר ביי די סינגער ברידער, זיי זיינען די איינציגע אידישע אגענטען פון די גרעסטע טראס קאמפ

נייעס ביי אונז אין שטאדט

פרוי געפונען טויט אין בעט

מיס ליליאן פריס, 43 יאהר אלט, איז נעכטען געפונען געווארען טויט אין בעט ביי זיך אין צימער אויף 584 דאנדעס סטריט איסט.

די אורזאכע פון טויט איז פעסטגעשטעלט געווארען אלס הארץ קראנקהייט.

צוויי ארבייטער פארוואונדעט, ווען שטיקער ערד פאלט אויף זיי

צוויי פערזאן זענען נעכטען ערנסט פארוואונדעט געווארען ארבייטענדיג ביים בריק אויף וואודביין עוועניו לעבען סידערוויל עוועניו אין איסט יארק טאונשיפ.

די ביידע ארבייטער זענען פארוואונדעט געווארען, איינער פון זיי גאנץ ערנסט, ווען א שטיק ערד האט זיך אפגעריסען און ארויפגעפאלען אויף זיי.

דער סופעראינטענדענט פון דער ארבייט און די איסט יארק פאליציי פיהרען אן אן אויספארשונג אויסצוגעפינען די אורזאכען פון דעם עקסידענט.

18 יאהריגע מוטער ארעסטירט פאר אונטערווארפען איהר קינד

אן 18 יאהריגע מיידעל איז ארעסטירט געווארען אונטער דער קלאגע פון אוועקווארפען איהר קינד, און ווען די פאליציי האט אויסגעהערט איהר געשיכטע איז זי גרייט געווען צו העלפען איהר און זי באזארגען.

זי האט דערצעהלט, ווי אזוי זי איז לעצטען שבת פארנאכט געשטאנען אויף קארנער יוניווערסיטי און קאלעדזש צודריקענדיג צום הארצען איהר צוויי וואכען אלטע קינד ,נישט וויסענדיג וואו זיך צו קערען און ווענדען.

דאס מיידעל מאריא פאטשאפסקא, איז נאר־וואס ארויס פון האספיטאל, וואו זי האט דאס קינד געבוירען. געקומען איז זי קיין טאראנטא מיט עטליכע וואכען פריהער פון נארט אנטאריא, וואו דער פאטער פון קינד איז דער'הרג'עט געווארען אין מינע־עקסידענט.

שטעהענדיג אויפ'ן קארנער האט זי אריינגעקוקט די פארבייגעהער אין די פנים'ער ,אויסצוגעפינען א גוטען מענשען, וואס וואלט געוואלט נעהמען צו זיך איהר קינד. גראד איז דאן צום דזשענעראל האספיטאל צוגעפאהרען פראפעסאר גראנט פון דעם מעדיצינישען פאקולטעט, טאראנטאר אוניווערזיטעט.

מאריא האט איהם אפגעשאצט אלס א גוטען און ווייכהארציגען מענשען, און ווען ער איז אריין אין האספיטאל, האט זי דאס קינד אריינגעלייגט איהם אין קאר. און געבליבען שטעהן פון ווייטענס זעהן, וואס וועט זיין מיט'ן קינד. נאהענט צו א שטונדע האט זי געווארט אין רעגען, ביז דער פראפעסאר איז ענדליך ארויס, און ווען זי האט איהם דערזעהן אפפאהרען, איז זי אנטלאפען פון דארט, זייענדיג זיכער אז איהר קינד וועט בלייבען לעבען.

דער פראפעסאר האט געמאלדען דער פאליציי און זי האט לויט די קליידער אויפ'ן קינד אויסגעפונען ווער די מוטער איז.

באשטראפט פאר פארקויפען עלעקטרישע וואסער־היטער

די הידרא עלעקטריק האט פיעל מאל געווארענט דעם עולם געגען קויפען און פארקויפען א געוויסען מין עלעקטריק וואסער־היטער. זי האט אנגעוויזען, אז ער איז געפעהרליך דורך דעם, וואס ער ווערט אריינגעלייגט אין וואסער, און יעדער איינער וואס טוט נאר אריין די האנט אין וואסער, ווען דער אפאראט געפינט זיך אין איהם, קען קריגען אן עלעקטרישען שטויס. זי האט אויך געווארענט די פארקויפער, אז עס איז געגען געזעץ זיי צו פארקויפען, ווייל די אנטאריא הידרא עלעקטריק קאמישאן האט עס נישט גוטגעהייסען.

האט די קאמישאן לעצטענס גענומען פארפאלגען די פארקויפער.

דער ערשטער באשטראפט צו ווערען איז געווען בען שטיינבערג, וואס האט באצאהלט 25 דאלאר און קאסטען פאר פארקויפען עס.

שטיינבערג האט דערצעהלט, אז זייענדיג א לאנגע צייט אהן ארבייט, האט ער זיך גענומען צו פארקויפען דעם היטער, נישט וויסענדיג, אז עס איז אונגעזעצליך.

די שטראף פון נאך איין פארקויפער איז אפגעלייגט געווארען, און די קלאגע געגען נאך צוויי איז צוריקגעצויגען געווארען.

אונטערגענומען א ביזנעס פון וועלכער קאסטימער האבען פראפיטירט

פאר צוויי מאנאטען האט אן ארגאניזירטע שייקע אנגעפירט א פראפיטירענדע ביזנעס מיט די סחורות פון אייטאנס, סימפסאנס און להבדיל וואולווארט'ס דעפארטמענט סטארס.

די ביזנעס איז אויפגעגעבן געווארען נישט חלילה צוליעב די שלעכטע פראפיטען, נאר ווייל די הויפטמאכער זענען ארעסטירט געווארען.

די ארעסטירטע זענען: מרס. בעלא שערמאן, פון יוקליד עוועניו און פעטער לעבליין פון באטהורסט סטריט. אנגעקלאגט אין צונעהמען גע'גנב'עטע סחורות און בייבעל באשאמפ און עמילי עדיטש פאר גנב'ענען.

די ביזנעס זענען באשטאנען אין דעם וואס צוויי פון די שותפים פלעגען פערזענליך קענוועסען קאסטימער: "וואס דארפט איהר געהן דאון־טאון און צאהלען טייערער? מיר וועלען אייך עס צושטעלען ביליגער". און פלעגען נעהמען ארדערס אויף כל המינים ארטיקלען, און פלעגען עס צושטעלען לויט'ן געוואונשטען קאליר, מאס און קוואליטעט און טאקע רעכענען ביליגער.

ווי אזוי האבען זיי עס געקענט פארקויפען ביליגער?

נאכדעם ווי זיי האבען גענומען אן ארדער, זענען די אנדערע צוויי געגאנגען אין די סטארס און די ארטיקלען גע'גנב'עט.

לע בליין פלעגט ווארטען אויף זיי אין זיין קאר א פאר בלאק פון קווין און יאנג סטריט און זיי פלעגען די ארטיקלען אין קאר אפלייגען און זיך לאזען ווייטער "איינהאנדלען" פאר זייערע קאסטימער.

ביי די ארעסטירטע אין די וואוינונגען האט מען צוגענומען פאר איבער 600 דאלאר ארטיקלען, וואס זאלען זיין גע'גנב'עטע; זיידענע קליידער, קארסעטען, אונטערוועש, זאקען, מאנטלען, פרויען העטס, טואלעט ארטיקלען, זאקען בענדלאך און וואס נישט.

וואס וועלען יעצט טאן זייערע קאסטימער? זיי וועלען יעצט נעבאך מוזען צאהלען דעם פולען פרייז.

פייער אין שמאטעס קאסט 500 דאלאר

די דריי שטאקיגע געביידע אויף 118 טשעסטנאט סטריט, וואו עס געפינט זיך דער דזשאנק שאפ פון ווייסבלאט און וואגמאן האט נעכטען פארטאג געליטען פון פייער.

די פייערלעשער זענען געשטערט געווארען פון א געדיכטען רויך פון די שמאטעס, דאך איז זיי געלונגען אפצושטעלען דעם פייער. דער שאדען באטרעפט 500 דאלאר.

קינדער שפילען זיך מיט שוועבעלאך — 5 טויזענט דאלאר היזק

צוויי קליינע קינדער האבען געפונען עטליכע שוועבעלאך און האבען זיך באהאלטען אין א צימער הינטער דער דענפארט סילק און וואלענס גודס קאמפאני אויף 461 דענפארט עוועניו. דארט האט איינער פון זיי דעמאנסטרירט פאר'ן צווייטען ווי אזוי מען צינדט אן א שוועבעלאך. ווען איינע פון די שוועבעלאך האט איהם אפגעברענט, האט ער עס אוועקגעווארפען אויף אנגעווארפענע פאפירען. דאס פאפיר האט אנגעהויבען ברענען, און די קינדער זענען אריינגעלאפען אין סטאר אריין און דערצעהלט דעם אייגענטימער, שמואל בערגער, וועגען פייער.

בערגער האט געטראפען דעם צימער איינגעהילט אין פלאמען און רויך.

ער האט ארויפגעשיקט צו זיין פרוי און קינדער, וואס זענען געווען אין וואוינונג איבער'ן סטאר און יענע האבען זיך קוים דורכגעשלאגען אין דרויסען דורך דעם געדיכטען רויך. באלד זענען אנגעקומען די פייערלעשער, וועלכע בערגער האט ארויסגערופען און זיי האבען דעם פייער קודם כל נישט געלאזט זיך פארשפרייטען און באלד אינגאנצען אויסגעלאשען.

דער היזק צו סחורה באטרעפט 3 טויזענט דאלאר. די געביידע איז באשעדיגט געווארען אויף 2 טויזענט דאלאר.

אינגעלע פארוואונדעט זיך שפילענדיג אין מיטען גאס

שפילענדיג האקי אין מיטען גאס, איז דער 6 יאהריגער קלארענס מארשאל, פון 113 סעלים עוועניו, אומגעווארפען געווארען פון אן אויטאמאביל און האט געקראגען וואונדען אין רעכטען זייט.

דער דרייווער פון אויטאמאביל האט באצייטענס באמערקט צוויי קינדער שפילענדיג אין מיטען גאס און האט צו זיי אויסגעשריען, זיי זאלען זיך היטען, און דערביי אפגעשטעלט די קאר. איינער פון זיי איז אנטלאפען אן א זייט און דער אינגעל מארשאל איז געבליבען. די קאר וואס האט זיך נאך לייכט באוועגט, איידער זי איז אינגאנצען געבליבען שטעהן, האט איהם דאן אומגעווארפען.

אויב אייער קינד וויל ניט טרינקען קיין מילך —

אט איז א פארשלאג פאר דער מוטער וועלכע האט פראבירט, אהן דערפאלג, צו צווינגען די קינדער צו טרינקען מילך רעגולער.

א סך מוטערס דערצעהלען אונז אז זיי האבען בייגעקומען דאס איינגעשפארטקייט פון אפילו דאס צולאזענסטע קינד דורך אריינמישען אביסעל וואי־טאן אין'ם מילך — דער רעזולטאט איז, א גוט באט'עמט'ער געטראנק — און עס איז פונקט אזוי גוט ווי בא'טעמ'ט.

וואי־טאן איז א קאמבינאציע פון די וויכטיגסטע וויטאמינען פון דעם סאיא בעבעל, און מאלט עקסטראקט. ווען עס ווערט צוגעגעבען צו מילך פארגרעסערט עס די נארונגס ווערט פיעל מאל אזוי פיעל.

קריגט א בלעכעל היינט פון אייער גראסער אדער דראגיסט — אדער פראבירט עס ביים סאדא פאונטיין.

The Vi-Tone Co. Hamilton

VI-TONE

קויפמאן ברידער און פיין

דזשיי. לאמבערס קא. לימיטעד

די אנטאריער דיסטריבוטארס פאר'ן אידישען טרייד.

די בלוטיגע אנפאלען אויף אידען

(פארזעצונג פון פיידוש 5)

פוילישע סטודענטען.

עס דארף פעסטגעשטעלט ווערען, אז ווען מיר שרייבען דעם ארטיקעל, איידער א וואך צייט פון דעם אויסברוך פון די בלוטיגע געשעהענישען, איז נאך אלץ די לאגע א זעהר ערנסטע און נאך ניט א לחלוטין באהערשטע דורך דער רעגירונג.

די אידישע באפעלקערונג דארף סאלידאריש שטעהן נעבען איהר יוגענד. די אידישע יוגענד וועט זיך ניט לאזען אפשרעקען פון די ווילדע אנפאלען פון די ענדעקישע סטודענטען און ניט אפטרעטען פון די אוניווערזיטעטען.

די אידישע באפעלקערונג און איהר פאליטישע רעפרעזענטאנץ וועלען קיינמאל ניט מסכים זיין אויף ווייטער באגרענצען און באשרענקען די רעכט פון דער אידישער שטודירענדער יוגענד, וואס זיינען אזוי אויך שוין גענוג באשרענקט און באגרענעצט געווארען.

מיר וויסען אז מיר לעבען איבער שווערע צייטען, אבער מיר וועלען ענטשלאסען פארזעצען אונזער גערעכטען קאמף. מיר זיינען זיכער, אזא אונזער ברידער פון אויסלאנד וועלען ווי ביז איצט אויך להבא מיט פארשטאנד און ווירדע שטעהען אונטער אונז.

(איטא).

2 טעג פאר דער התונה אנטלויפט זי מיט א קריסט

אן אויסטערלישע געשיכטע האט די טעג פאסירט אין קאליש.

מיט אן ערך זעקס יאהר צוריק האט זיך דער זוהן פון רייכען פאבריקאנט און הויז־באזיצער ה' נ. פארליעבט אין א מיידעל, א טאכטער פון היגען קצב ה' ט. ניט קוקענדיג אויף דעם דעם וואס דער רייכער נ. האט ניט געוואלט דערלאזען צום שידוך האט דער זוהן דערקלעהרט, אז מיט קיין אנדערער וועט ער ניט חתונה האבען נאר מיט איהר.

די גאנצע 6 יאהר זענען זיי געגאנגען צוזאמען, און אלע זענען געווען זיכער, אז דאס פארל וועט סוף כל סוף חתונה האבען.

לעצטענס האט שוין אויך דער רייכער איד מסכים געווען אויפ'ן שידוך, און די חתונה איז באשטימט געווארען אויפ'ן פארגאנגענעם זונטאג.

ביידע צדדים האבען זיך שטארק געגרייט צו דער חתונה, און ס'וואלט אלץ געווען גוט, ווען ניט פאלגענדער פאל:

צוויי טעג פאר דער חתונה איז דאס פרוילין ט. אהיימגעקומען און ערקלעהרט, אז זי וועט מיט'ן יונגענמאן ניט חתונה האבען. די עלטערען האבען אנגעהויבען מיט טאהער טענה'ען: ס'טייטש? צוויי טעג פאר דער חתונה? און דאס נאך א ליעבע פון זעקס יאהר? דאס פרייליין איז אבער געבליבען ביי איהרס, און אלס באווייז, אז זי מיינט עס ערנסט, האט זי ערקלעהרט, אז זי קומט נאר וואס פון רעגיסטראציע אמט, וואו זי האט גענומען א ציווילע חתונה מיט איהר א געליעבטען — א קריסט...

ס'איז זיך לייכט פארצושטעלען, וואס אין שטוב האט זיך אפגעטאן. דעם פרייליין'ס א ברודער איז דערפון געווארען אזוי אויפגערעגט, אז ער האט ארויסגעכאפט א רעוואלווער און אויסגעשאסען צוויי מאל אין דער שוועסטער. די קוילען האבען ניט געטראפען און ט'איז אפגעקומען בלויז מיט א מחומה.

דאס מיידעל מיט איהר קריסטליכען מאן זענען באלד דערנאך אנטלאפען און מען ווייסט ניט וואוהין.

וואַרד 5

אייער שטימע און איינפלוס ווערט געבעטען פאר

הערי

טייט

אלס אלדערמאן פאר דעם יאר 1932

„א געשעפטס מענש וועלכער פארשטייט שטאדטישע אינטערעסען”

די בלוטיגע קאמפען אין מאנדזשוריע

(פארזעצונג פון פיידוש 4)

טען אין לאנד. איין טייל לאנד האט געקעמפט געגען דער צווייטער, אזוי האט עס אנגעהאלטען גאנצע פיער יאהר צייט, ביז דעם טויט פון וואן־סי־קיי, דאס איז געווען אין יאהר 1916.

אזוי גיך ווי וואן־סי־קיי איז געשטארבען, האט זיך אנגעהויבען אין כינא א רייהע אינטריגעס און רייסעריען און געפיהרט האט עס צו דעם ,אז די רעפובליק איז געפאלען און דער יונגער פו־יו איז ווידער געווארען קיסר פון כינא. איהם האבען דערצו געהאלפען איינגע וויכטיגע פערזאנען פון כינא. פו־יו איז שוין דאן אלט געווען 12 יאהר. אין דער וועלט איז ער אנגערופען געווארען דער "אינגעל קעניג". וויפיעל ער האט דאן פארשטאנען פון דער וויכטיגקייט צו זיין א הערשער איבער אזא גרויסער לאנד, איז לייכט זיך משער צו זיין. איהם האבען, מסתמא, אינגעלשע שפיעלצייג אינטערעסירט מעהר ווי די גאנצע הערשאפט. ער איז אבער אויסגענוצט געווארען פון אמביציעזע פערזאנען, וועלכע האבען אין זיין נאמען געקענט זיין די פאקטישע הערשער.

לאנג אבער האט זיין צווייטעס מאל הערשען ניט אנגעהאלטען. די רעפובליקאנער פון לאנד האבען ניט געשוויגען און מיט גרויס אנשטריינגונג איז זיי געלונגען צו צושמעטערען דעם טראן פון פו־יו. ער איז אינגאנצען געווען קיסר אכט טעג און דאן האט ער ווידער אפגעדאנקט פון טראן. ווידער איז ער געווארען אויס קאפעלוש מאכער און ווידער האט מען איהם באשטימט א פענסיע און געלאזט פארבלייבען אין פעקין.

און דער געוועזענער אימפעראטאר האט טאקע געלעבט זיך רוהיג און אין וואוילטאג. מען האט פאר איהם געקראגען גוטע לעהרער און ערציהער, וועלכע האבען זיך באמיהט צו אנטוויקלען איהם גייסטיג. אזוי איז אנגעגאנגען ביז דעם יאהר 1924. צו יענער צייט איז פו־יו שוין געווען א נייגצעהן יאהריגער יונגערמאן און האט שוין מעהר אדער ווייניגער געקענט האבען א באגריף, וואס ארום איהם טוט זיך און געקענט באשליסען, וואס פאר א לעבען צו פיהרען. עס איז איהם אבער ניט געווען באשערט צו לעבען רוהיג. דעם כינעזישען גענעראל פו־יונג האט זיך פארגלוסט די רייכקייטען, וואס געפינען זיך אין פאלאץ פון געוועזענעם כינעזישען הערשער, האט ער פארכאפט דעם פאלאץ. האט אפגענומען פון יונגענמאן אלע זיינע טיטולען און פארקלענערט זיין פענסיע ביז איין אכטעל פון דער סומע, וואס ער האט פאר דעם געקראגען. פו־יו איז אנטלאפען פון פאלאץ צוזאמען מיט זיין פאמיליע — ער איז שוין דאן געווען פארהייראט — צו זיין פאטער און פון דארטען איז ער געקומען אין דער יאפאנעזישער געזאנדשאפט צו געפינען שוץ.

דריי מאנאטען האט פו־יו פארבראכט דארט און דאן איז ער אוועק אין טשין־טשין, וואו די יאפאנער האבען געהאט זייער קאנצעסיע. געוואלט האט ער אנטלויפען קיין יאפאן און פון דארטען קיין אייראפא, אבער ער האט עס ניט געקענט דורכפיהרען און איז פארבליבען אין טשין־טשין ,ביז מיט א פאר וואכען צוריק, ווען עס איז באקאנט געווארען, אז פו־יו איז אפגעפאהרען נאך מוקדען, די הויפט שטאדט פון דרום־מאנדזשוריע.

זיבען יאהר האט אלזא פו־יו פארבראכט אונטער דעם איינפלוס פון יאפאנער און אז די וועלט האט זיך דערוואוסט פון זיין אפרייזע נאך מאנדזשוריע, איז קיין וואונדער ניט, וואס מען דענקט, אז דאס האט א צוזאמענהאנג מיט די יעצטיגע געשעהענישען אין ווייטען מזרח. א פרעטענזיע אויפ'ן טראן פון כינא האט ער. א כינעזער איז ער און ווען ער ווערט קעניג פון מאנדזשוריע, וואלט פאר דער וועלט געהייסען, אז מאנדזשוריע פארבלייבט כינעזיש און פאר יאפאן וואלט עס געמיינט ,אז זי האט מאנדזשוריע פאר זיך, ווייל דער יונגער פו־יו וואלט געווען איהר שפיעלצייג. צי דאס וועט טאקע אזוי געשעהן — דאס איז שווער פארלויפיג צו זאגען. אויסגעשלאסען אבער איז עס ניט. עס איז אבער אויך נאך שווער צו זאגען ווי אזוי כינא און די וועלט וועט רעאגירען אויב פו־יו זאל זיך ערקלעהרען קיסר פון מאנדזשוריע.

עטוואס נייעס אויף די אייזענבאנען

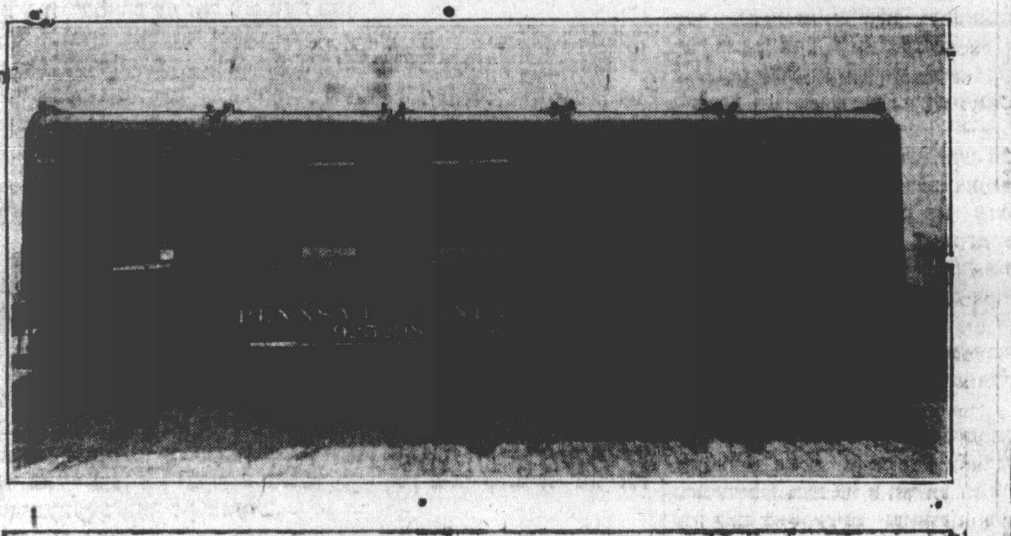

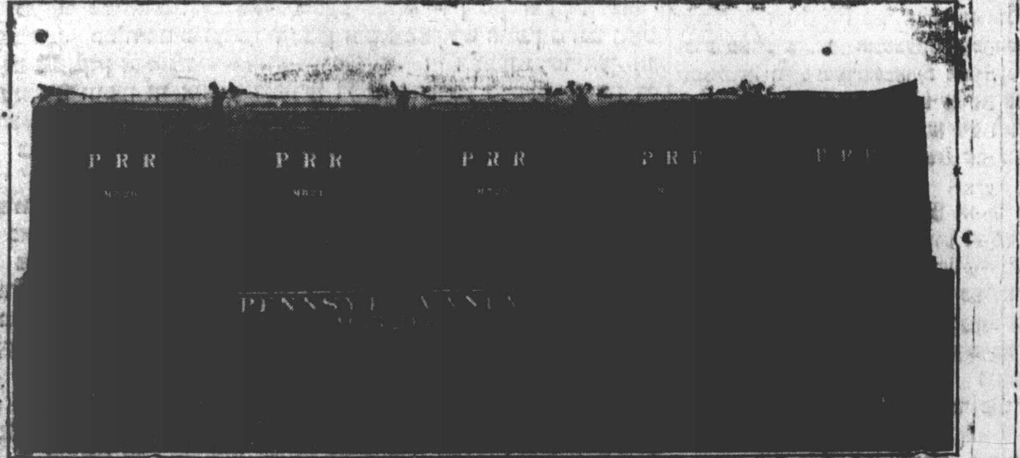

די בילדער ווייזען די נייאינקייטען וועלכע זיינען איינגעפיהרט געווארען אויף די אייזענבאהנען. די פראכט־וואגאנען באשטעהען פון פינף באזונדערע גרויסע קאסטענס וועלכע ווערען אנגעפילט מיט סחורה ניט אויף די אייזענבאהן רעלסען און ווערען אנגעפילטע צוריקגעבראכט פארשפארענדיג טראקס.

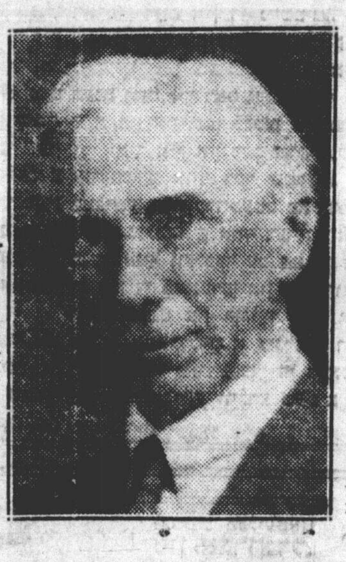

די גרעסטע פאסירונג אין דער געשיכטע פון טאראנטא

בערטראנד ראסעל

דער גרעסטער פילאזאף פון אונזער צייט. צום ערשטען מאל אין טאראנטא.

שבת אוו., 12־טען דעצ.
1931
אין מעסי מיוזיק האל

ער וועט ריידען איבער דער טעמע:

„די זינד פון אונזער ציוויליזאציע”

באזארגט זיך באצייטענס מיט א בילעט

בילעטען 50 סענט ביז $1.50

בילעטען זענען שוין צו באקומען אין מעסי האל.

בילעטען זענען אויך צו באקומען ביי היימאנ'ען אין בוך־סטאר אויף ספעדיינע עוועניו.

די לעקציע ווערט געגעבען אונטער דער אויפזיכט פון דער

Standard Lecture Bureau, 68 King St. East
PHONE ADELAIDE 6232-3

Thursday, December 10th, 19

חפצ'ס
שפיין פעקלאר
קיין רוסלאנד
עליווערט ווי פריהער אן
דיוטי. 100% גאראנטירט

DOMINION TICKET OFFICE
143 קווין סטריט וועסט
עדעלייד 5971

אפטאמעטריסט
און אפטישען
דר. הענרי העררים
279 קאלעדזש סט.
(לעבען ספעדיינע)
אפען ביז 9 אוהר אין אווענט
Dr. Henry Harris
EYESIGHT SPECIALIST
Phone Trinity 6604
279 College St. near Spadina
Open until 9 p. m.

אויגען
S. WEBER, R. O.
OPTOMETRIST
550 קאלעדזש סט.
טעל. טריניטי 8806

קאנגא
מעדיצינען
לייד איהר פון עקזימא, הויט־קראנקהייט. דאן נוצט דעם וואונדערבארען זאלב קאנגא־סעוו. לייד איהר פון רהומאטיזם, שטייפע גליעדער, רייבט זיך איין מיט קאנגא לינימענט. צו באקומען ביי סינגער ברידער (דראגיסטען) 26 קווין א. טעלעפאן עלגין 7512. מיר דעליווערען און שיקען ביי מעיל, אלס פריי.
SINGER BROS.
DRUGGISTS
26 QUEEN ST. EAST
TEL. ELGIN 7512

לייד איר פון א ברוך?
(ראפטשורד)
א גוטע טראס און גוט צוגעפים, באקומט איהר נאר ביי די סינגער ברידער, זיי זיינען די אייציגע אידישע אגענטען פון די גרעסטע טראס קאמפ

THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
Published by
JOURNAL PUBLICATIONS OF TORONTO, LIMITED
542 DUNDAS ST. WEST - Telephones: TRINITY 6830-6831
NATHAN FRIEDLAND, President.
Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario.
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents.
ALLIED PRINTING TRADES UNION LABEL COUNCIL TORONTO, ONT. 25

ווען מען איז ניט גענוג גוט צו מאכען א טעות

שמאכטען נאך יעצט די צוויי ארבייטער מארטירער, טאם מוני און ווארען בילינגס, אין געפענגעניש פון קאליפארניע בלויז דערפאר וואס די, וועלכע האבען א טעות געמאכט, זענען ניט גרויס גענוג צוצוגעבען, אז זיי האבען א טעות געמאכט.

אויס דער זעלבער אורזאכע זענען סאקא און וואנזעטי אומגעבראכט געווארען.

איז דאך אן אנגענומענע זאך, אז דער סופרים קאורט פון אמעריקע, פונקט ווי די יורידישע קאמיסיע פון פריווי קאנסיל אין ענגלאנד קענען קיין טעות'ן ניט מאכען. וואס־זשע טוט מען אז עס טרעפט זיך און עס ווערט געמאכט א טעות. נאך אלעמען זיצען דאך אין די דאזיגע אינסטיטוציעס איינפאכע שטערבליכע מענשען, איז טאקע שלעכט. דארפען די, וועלכע דאס אומגליק טרעפט אריינצופאלען אין די אינסטיטוציעס, און אויב א טעות איז געמאכט געווארען, דארפען זיי ליידען.

צוגעבען, אז א טעות איז געמאכט געווארען, וואלט דאך געמיינט קאמפראמענטירען די העכסטע אינסטאנץ פון גערעכטיגקייט אין די אויגען פון פאלק, און דער פרעסטיזש קען ליידען.

די פראמינענטסטע מענשען פון לאנד, די גאנצע ליבעראלע און ראדיקאלע באוועגונג פון אמעריקע האט זיך אריינגעווארפען אין דער ארבייט צו באפרייען די צוויי ארבייטער מארטירער. צוויי מאל האט שוין דער סופרים קאורט פון קאליפארניע באטראכט די פאלען. פעטיציעס נאך פעטיציעס זענען געשיקט געווארען. כמעט די מערסטע עדות, וועלכע זענען איפגעטראטען געגען די צוויי פארמשפטע, האבען אין אפידייוויטס דערקלערט, אז זיי האבען פאלש געשוואוירען, און דאך ווערען מוני און בילינגס געהאלטען הינטער אייזערנע גראטעס.

שוין פופצעהן יאר ווי די ארבייטער מארטירער שמאכטען אין געפענגעניש. לעצטענס האט מעיאר וואקער פון ניו־יארק פאראורזאכט א סענזאציע מיט זיין פאהרען דירעקט נאך סאקראמענטא צו אפעלירען צום גאווערנאר פאר מוני און בילינגס באפרייאונג.

עס איז ניט וויכטיג צי דער מעיאר פון ניו־יארק האט געהאט פאליטישע מאטיווען און האט פון זיין רייזע געוואלט ציהען פאליטישע נוצען פאר זיך. דאס איז א זאך, וועלכע דארף שפעטער אפגעשאצט ווערען. דאס וויכטיגסטע איז, אז דאס איז געווען א שעהנער זשעסט און א וואונדערבארע רעקלאמע פאר דער באוועגונג צו באפרייען די ארבייטער מארטירער. גאנץ אמעריקע האט נאכגעפאלגט מעיאר וואקערס רייזע צום גאווערנאר פון קאליפארניע. אלע האבען געווואונשען דעם מעיאר דערפאלג ניט אכטענדיג זיינע פערזענליכע מאטיווען אין דעם.

וואס דער רעזולטאט פון דעם מעיאר'ס רייזע און פון דעם מעיאר'ס אפיל פאר די צוויי מארטירער איז נאך ניט גענוי באקאנט. אבער אז די אויסזיכטען זענען ניט קיין גלענצענדע איז כמעט זיכער. גאווערנאר ראלף האט נעכטען אנאנסירט, אז טאם מוני וועט ניט באפרייט ווערען אויף „קריסטמעס", ווי מען האט דערווארט.

מען דארף זיין א גרויסער מענש, מען דארף האבען מוט צוצוגעבען ווען מען מאכט א טעות און גרייט זיין דעם טעות צו פארריכטען, ניט אכטענדיג ווי שטארק עס זאל ניט וועה טאן.

די אויטאריטעטען אין קאליפארניע קענען זיך צו אזא הויך ניט דערהויבען, און דערפאר מוזען מוני און בילינגס בלייבען אין געפענגעניש. די צייט איז אבער ניט ווייט, ווען אזעלכע טעות'ן וועלען מער ניט קענען געמאכט ווערען.

מעיאר סטוארט אהן אן אפאזיציע

פריינט און געגנער, אלע גיבען צו, אז דער יעצטיגער מעיאר פון טאראנטא, וויליאם סטיוארט, איז בארעכטיגט צו א צווייטען טערמין אלס מעיאר פון טאראנטא, אהן וועלכער עס איז אפאזיציע.

מעיאר סטיוארט איז דערוועהלט געווארען אין יאנואר, 1931, מיט א זעהר קליינער מערהייט צום העכסטען אמט אין שטאדט, זייענדיג בלויז אן אלדערמאן, אהן וועלכער עס איז העכערער דערפאהרונג אין שטאדטישע געשעפטען, ניט האבענדיג אפילו די דערפאהרונג פון א קאנטראלער. ער האט דאן באזיגט א קלוגען שטארקען קאמפייגנער, וועלכער איז פריהער געווען ניט נאר פאר יארען און יארען א פארטרעטער אין סיטי קאנסיל, נאר איז צוויי יאר געווען מעיאר פון שטאדט.

מעיאר סטיוארט האט באזיגט סעם מעקברייד'ן נאך א זעהר שארפען קאמפיין. סטיוארט'ס געגנער האבען אים אטאקירט אויפ'ן גרונט וואס ער האט ניט קיין אדמיניסטראטיווע דערפאהרונג. זיי האבען געשריהען, אז ער וועט ניט וויסען ווי אזוי אנצופירען די שטאדטישע געשעפטען און די שטאדט וועט ליידען.

בלויז איין יאר איז אריבער זייט דאן. די ערשטע צייטונג איז געווען די „מעיל ענד עמפייר", א פריהמארגען צייטונג, וועלכע איז ארויסגעקומען מיט א פאדערונג, אז מעיאר סטיוארט זאל אהן וועלכער עס איז אפאזיציע באקומען א צווייטען טערמין אלס מעיאר.

גלייך נאכדעם איז ארויסגעקומען מר. סעם מעקברייד, וועלכען מר. סטיוארט האט באזיגט, און עפענטליך דערקלערט, אז ער אליין איז פאר דעם מר. סטיוארט זאל דערוועהלט ווערען איינשטימיג פאר א צווייטען טערמין.

„די דיילי סטאר", וועלכע איז געווען סטיוארט'ס שטארקסטע געגנערין, איז ערשט נעכטען ארויסגעקומען עדיטאריעל מיט א פארלאנג, אז דער מעיאר זאל באקומען אן אקלאמאציע.

די דאזיגע אלע פאקטען ווייזען בלויז איין זאך: מר. סטיוארט'ס גרויסע פעהיגקייטען אלס מעיאר.

פון אן איינפאכען, גאנץ אומבאקאנטען אלדערמאן, איז ער געשטיגען צום מעיאר שטוהל, און מיט זיין קליינע דערפאהרונג האט ער באוויזען צו פיהרען די שטאדטישע ענינים אזוי, אז אלע, אהן אונטערשייד, פאדערען קיינער זאל ניט וואגען זיך צו שטעלען אלס קאנדידאט געגען דעם מעיאר אין די קומענדע מוניציפאלע וואלען.

דאס איז דער גרעסטער קאמפלימענט, וועלכער קען געמאכט ווערען דעם העכסטען בעאמטען פון אזא גרויסער שטאדט ווי טאראנטא איז. און דאס ווייזט ווי גרויס דעם מעיאר'ס פארדינסטען זענען, אז זיינע גרעסטע געוועזענע געגנער פאדערען עס.

מעיאר סטיוארט איז אן ענערגישער און פראקטישער אדמיניסטראטאר. פון דעם ערשטען טאג וואס ער האט איבערגענומען די פיהרונג פון דער שטאדט טאראנטא, האט ער זיך מיט אלע קרעפטען אריינגעווארפען אין דער ארבייט, גאנץ אונדערשראקען, ניט שמייכלענדיג צו קיינעם. האט ער אנגעפירט מיט דער פארוואלטונג און דערפאר קומט אים גאר א סך קרעדיט.

מעיאר סטיוארט האט געקוקט אויף זאכען ווי זיי זענען, און האט דירעקטירט די ארבייט לויט ער האט פארשטאנען, און שוין דערפאר אליין האט ער פארדינט דעם גרויסען כבוד, וועלכער ווערט אים צוגעטיילט דאס יאר. ניט קיין סך מעיארס אין טאראנטא האבען אזא כבוד באקומען.

מעיאר סטיוארט איז פון די ווייניג געצעהלטע פאר אזא כבוד.

קרימינאלאגיע

(טעגליכע שמועסען)

פון יצחקי

פון מעסילאן, אהייא, קומט גאר א טשיקאווע שטיקעל נייעס.

האווארד באק, א דרייסיג יאריגער יונגערמאן פון עיקראן האט דורכגעמאכט אן אפעראציע אויפ'ן מארך אין דעם מעסילאנ'ער האספיטאל פאר משוגעים.

וואלט דאס אייגענטליך ניט געקענט באטראכט ווערען אלס א וואונדער היינטיגע צייטען, איבערהויפט ווען די מעדיצין האט שוין דערגרייכט צו גאר א הויכען שטאפעל פון דערפאלג. ווען מען באקענט זיך אבער מיט'ן כאראקטער פון דער דאזיגער אפעראציע, בלייבט מען שטעהן אביסעל פארגאפט.

— איז ווירקליך אזעלכעס מעגליך?

— מוז מען זיך פרעגען.

באק, וועלכער איז א געוועזענער סטודענט פונ'ם שיקאגאר אוניווערזיטעט, איז נאטירליך, א גאנץ אינטעליגענטנער יונגערמאן. ער האט אבער געליטען פון א מאניא צו ברעכען געזעצען. ער האט געפיהלט א מאדנע באפרידיגונג צו טאן זאכען וועלכע זענען פונ'ם געזעץ פארבאטען.

און איינער פון זיינע באליעבטסטע מיטלען צו ברעכען דאס געזעץ איז געווען דורך פעלשען טשעקס.

ניט איין מאל איז דער יונגער, אינטעליגענטנער האווארד באק ארעסטירט געווארען פאר דעם, אבער ער האט יעדעס מאל זיך פארטיידיגט דערמיט וואס ער איז א קרבן פון דער מאניא. עס ציהט איהם דאס צו טאן, האט ער געזאגט, און ער האט געוויינט.

דאס איז אזוי געווען ביז מיט עטליכע מאנאטען צוריק. איצט, זאגט באק, אז ער איז פולשטענדיג קורירט געווארען פון דער דאזיגער מאניא, און צו פארדאנקען האט ער דר. ארטור ג. האיר, דער סופערינטענדענט פון דעם „מעסילאן סטייט האספיטאל פאר די אינסעין", וועלכער האט מיט דער הילף פון דער אפאזיציע, באוויזען צו באפרייען באק'ס מארך פון יענער רייצונג וועלכע האט זיך אויסגעדריקט אין א פארלאנגט צו קרימינאליטעט.

* * *

מען מוז מודה זיין אז דאס איז ווירקליך זעהר א זעלטענע אפעראציע, און פאר דעם ברייטען מעדיצינישען פעלד איז דאס א דערגרייכונג וועלכע האט, אפשר צו זיך קיין גלייכען ניט.

שוין לאנג איז אין דער מעדיצינישער וועלט אנגעגאנגען חלוקי־דעות איבער דער פראגע אויב קרימינאליטעט איז א זאך וואס לאזט זיך קורירען מיט דער הילף פון דער מאדערנער כירורגיע אדער ניט.

פסיכיאטארען און קרימינאלאגען האבען ביז יעצט פארכאפט דעם דאזיגען גאנצען פעלד פאר זיך. עס איז אבער נאך קיינמאל פריהער ניט באשטעטיגט געווארען אז כירורגיע קאן האבען אזא מערקווירדיגען איינפלוס אויף דעם דאזיגען געביט.

די באק־אפעראציע קאן דאריבער באטראכט ווערען אלס גאר א וויכטיגע דערגרייכונג פאר דער כירורגיע.

אז פארברעכען איז א גייסטיגע קראנקהייט פונקט ווי אנדערע עהנליכע קראנקהייטען, דאס איז א זאך וועלכע איז שוין לאנג באשטעטיגט געווארען. דער איינציגער חסרון איז נאר וואס אין אונזערע פארשיעדענע אויסבעסערונגס אנשטאלטען, ווי רעפארמאטאריס פעניטענשערים און אנדערע אינסטיטוציעס פון אן עהנליכען כאראקטער, האט מען זיך נאך ניט צוגעוואוינט צו באטראכטען עס פון דעם דאזיגען שטאנדפונקט.

עס איז באוויזען געווארען אז קרימינאליטעט איז א קראנקהייט וועלכע פאדערט א דעליקאטע געדולדיגע דערציהונג, אנשטאט ברוטאלע, אונמענשליכע באהאנדלונג. עס איז באשטעטיגט געווארען אז דוקא מיט דער לעצטער סארט באהאנדלונג ווערט דער צושטאנד פונ'ם ליידענדען ניט פארבעסערט, נאר פארערגערט.

אין אזא פאל אנטוויקעלט זיך א צעלאכעס געפיהל, און דאס פיהרט צו א פארערגערונג פונ'ם צושטאנד.

* * *

אפשר איז, אלזא, מיט דער באק־אפעראציע ענדליך געמאכט געווארען א פראקטישער אנהויב אין דער ריכטיגער ריכטונג אין באצוג צו דער באהאנדלונג פון דער דאזיגער קראנקהייט?

האט דאך די אפעראציע איבער דעם יונגען האווארד באק זיך ארויסגעוויזען פאר א גרויסען דערפאלג, פארוואס זשע זאל דער דאזיגער מיטעל ניט קענען אנגעווענדעט ווערען אויף אנדערע ליידענדע פונקט אזוי ווי עס איז אנגעווענדעט געווארען אין דעם דאזיגען ספעציפישען פאל?

עס קאן אויך זיין אז דער דאזיגער עקספערימענט זאל מיט דער צייט אריינברענגען א ראדיקאלע איבערקעהרעניש אין דער גאנצער תורה פון קרימינאלאגיע. אנשטאט צו מאכען א מענשען מיט די ברוטאלסטע מיטלען וועט אן אפעראציע דורכגעפירט ווערען, און פון דעם נעכטיגען פארברעכער וועט מארגען ווערען אן אנשטענדיגער, געזעץ־ליבענדער בירגער.

ווער ווייסט?

היינטיגע צייטען זענען דאך אלע אונמעגליכקייטען מעגליך געווארען . . .

די בלוטיגע אנפאלען אויף אידען אלס פראבע־מאנערען פון דער פוילישער ענדעציע אין קאמף מיט דער פוילישער רעגיערונג

פון דעפ. דר. ראזמארין, (וויצע פאר'זיצער פון אידישען „קאלא")

מיר האבען אין די לעצטע יאהרען געלעבט אין פוילען אין דער איבערצייגונג, אז אויפ'ן געביט פון די געגענזייטיגע באציהונגען צווישען דער אידישער און פוילישער געזעלשאפט, איז לכל הפחות געקומען א געוויסער ענטשפאנונג. עס האט זיך אונז אויסגעדוכט, אז די אזוי טרויעריג באריהמטע פעריאדען פון פאגראמען אויף אידען, פון גיפטיגער אנטיסעמיטישער העצע, פון ברוטאלע אנפאלען אויף דער אידישער מינדערהייט פון דער מדינה — זיינען שוין גענצליך און אויף אייביג פארשוואונדען. מיר האבען געטראכט, אז ענדליך האט די פוילישע באפעלקערונג פארשטאנען דעם עלעמענטארען לעבענס אמת, אז מען קען ניט לעבען אין אנגעשטרענגטע באציהונגען און אין אן אויפהערליכען קאמף מיט א באפעלקערונג וואס שטעלט מיט זיך פאר עלף פראצענט פון דער גאנצער לאנדעס באפעלקערונג. מיר האבען געגלויבט אז די פוילישע פאליטישע ארגאניזאציעס, וועלכע האבען פרעטענציעס צו ווערען די הערשער פון לאנד — קאנען זיך ניט אין זייער פאליטישער טעטיגקייט אויסהעלפען מיט אנטיסעמיטישער העצע, וועלכע זאל טראגען א רייך־יבולט'ען פאגראם כאראקטער און וואס זאל דערפיהרען צו בעפאלען און שלאגען די אידישע בירגער, צו פארוואונדען זיי, צו שטערען די רוה אין לאנד, מיט געוואלד און טערארמעשים ארויסשטופען די אידען פון זייערע אזוי אויך גענוג אונטערהאקטע און שוואכע עקאנאמישע פאזיציעס, צו בעזייטיגען מיט כח, מיט די ברוטאלסטע, ווילדעסטע אנפאלען דער רוהיגער אידישער שטודירענדער יוגנד פון די שולען, אין וועלכע זי איז מיט אזוי פיעל אנשטרענגונגען ענדליך געלונגען אריינצודרינגען זיך.

די געשעהענישען אין פוילען אין די לעצטע טעג האבען אונז איבערצייגט, אז מיר האבען געלעבט אין א געוויסען טעות, אז מיר האבען איבערגעטריבען אין דער אפשאצונג ניט נאר פון די עלעמענטארע מאראלישע געפיהלען נאר זאגאר פון דער מלוכה'שער פאראנטווארטליכקייט פון דעם פוילישען ענדעקישען לאגער. זיי, די פוילישע ענדעקעס, האבען זיך גארניט אויסגעלערנט און כלל זיך ניט געענדערט.

דאס, וואס איז פארגעקומען די לעצטע טעג אין פוילען, דאס ארגאניזירען טויזענטער יונגעלייט אונטער בוהט'ע ניט צוויידייטיגע לאזונגען פון איינארדנען פאגראמען אויף אידען און די באמיהונגען אט די לאזונגען איבערצוטראגען פון די אוניווערזיטעטען ארויס, אין וועלכע עס איז געמאכט געווארען דער דעביוט אויף דעם געביט, אין גאס ארויס, אין די פוילישע שטעדט און שטעדטלאך, דאס דארף און וועט פאר אונז דינען אלס ווארנונג און באווייז.

די געשעהענישען פון די לעצטע טעג האבען אונז קודם כל ניט צווייד[י]יטיג באוויזען, אז די פוילישע ענדעציע אין איהר פאליטישען קאמף בארעכטיגט ניט און שטעלט זיך כלל ניט אפ פאר קיין שום מאטיווען פון עטישען כאראקטער און רעכענט זיך כלל ניט מיט די אינטערעסען און דעם פרעסטיזש פון פוילען און אויסלאנד — און מאכט אויך אפ אויף להבא מיט אט אזעלכע „קליינינגקייטען" כלל זיך ניט רעכענען און אין באטראכט זיי ניט צו נעהמען. די פינסטערסטע און די אונפאראנטווארטליכסטע דעמאגאגיע דינט פאר איהר, אלס פארם פון אזוי זיך צו ערווערבען די מאסען, אלס איינציגער מאטיוו און וועג־ווייזער פאר איהר פאליטישען קאמף.

דער עקאנאמישער קריזיס אין פוילען נעהמט אן יעדען טאג שרעקליכערע פארמען. די ארימקייט איז געווארען די איבעראל און איבער אלץ הערשענדע. עס איז שוין היינט צו טאג ניטא קיין איין און איינציגע שיכט, וואס זאל ניט ליידען, אין דער שטארקסטער מאס, פון דעם שוין עטליכע יאהר הערשענדען עקאנאמישען קריזיס.

איז א פארשטענדליכע זאך, אז אין אזעלכע אנגעשטרענגטע און מרה שחורה־פולע צייטען, אז אין אזעלכע אנגעוועהטאגטע און פארביטערטע באדינגונגען — קען יעדע געזעלשאפטליכע באוועגונג, פון וועלכען כאראקטער זי זאל ניט זיין, אננעהמען זעהר געפעהרליכע, כלל ניט פאראויסגעזעהענע פארמען פאר דער גאנצער מלוכה. מען קען נאך אין אזעלכע באדינגונגען ניט פאראויסזעהען וואסער ווענדונג עס קענען אננעהמען אפילו די קלענסטע עפענטליכע ארויסטרעטונגען.

פאר דער ענדעציע, פאר אט דער פוילישער נאציאנאליסטישע פראקציע, וואס האלט אין איין פראקלאמירען איהר גרייטקייט איבערצונעהמען אין איהרע הענט דעם מלוכה־רודער פון פוילען און וועלכע האלט זיך, אלס די איינציג בארופענע דערצו — האט קיין שום וויכטיגקייט, ווי עס ווייזט אויס. דער פאקט, וואס די בלוטיגע אנפאלען אויף אידען קענען ברענגען פיעל שאדען דער גאנצער מדינה און מיט דער צייט ווערען געריכטעט געגען איהר, זי קען ביי זיך ניט פועלן מותר צו זיין אויף אזא פיין און לייכט פערדעל, ווי דאס איז פאר איהר די אנטיסעמיטישע העצע.

אין אלע צייטען ווען דער ענדעקישער לאגער איז אביסעל אפגעשוואכט געווארען, האט מען זיך גענומען צו דעם אויסגעפרובירטען מיטעל צוריקצוגעווינען „פובליסיטי" — צו רייטען אויף דעם אנטיסעמיטישען פערדעל. מען האט זיך ניט אפגעשטעלט פון די ברוטאלסטע פאגראם־רופען אין די אזוי שווערע און פאראנטווארטליכע צייטען, וואס פוילען לעבט היינט צו טאג איבער.

איך האב שוין דערמאהנט, אז פוילען, אין אלגעמיין לעבט איבער צייטען, פון לאנג־ניט־בעאבאכטעטען אין איהר נויט פון גרויזאמער ארימקייט. אבער נאך שרעקליכער ווי די אלגעמיינע לאגע פון לאנד איז די לאגע פון דער אידישער באפעלקערונג. ווען מען קוקט זיך צו צו דעם, וואס עס טוט זיך אפ אויף דער אידישער גאס אין פוילען — נעהמט ארום א שרעק און א ציטער יעדען מענשען. און מען מוז זיין פריי פון די מינדעסטע עטיק און מענשליכקייט געפיהלען דוקא אין אזעלכע טעג, אין טעג ווען ביי דער אידישער באפעלקערונג האלטען זיך אין איין ארויסגעליטשען איהרע עקזיסטענץ־יסודות ארויסצורופען געשעהענישען וואס שטעלען אוועק אין סכנה דאס לעבען פון דער אידישער נויט־ליידענדער באפעלקערונג און צו באנוצען זיך מיט מיטלען פון די ברוטאלסטע געוואלד טהאטען.

אין די פאליטישע קרייזען פון פוילען לאזען זיך הערען שטימען, אז די ענדעקעס האבען פראוואצירט די בלוטיגע געשעהענישען, ווייל דאס איז דער איינציגער מיטעל פון זייער פארביסענעם קאמף מיט דער היינטיגער פוילישער רעגירונג. מען זאגט אפילו אז אט די בלוטיגע געשעהענישען זאלען דינען פאר דער ענדעציע אלס א מין מאנעווער.

מען האט געוואלט פראבירען די כוחות און כדי עווענטועל זיי אנצווענדען אויף א ברייטערען שליאך, פאר דעם ענדליכען קאמף מיט דער היינטיגער פוילישער רעגיערונג. מיר ווילען זיך ניט אריינלאזען אין א גרינדליכער אפשאצונג פון אט די קלאנגען, וואס האבען איבעריגענס גאנץ נענויע און באגרינדעטע באשטעטיגונגען. דאס וואלט אויף ווייט פארפיהרט. אבער עס דארף מיט די פאסיגע אויסדרוקען געשטעמפעלט ווערען אט דאס מאכען די אידען אלס „שעיר לעזאזל" אין דעם אינערליכען פארטיי קאמף פון פוילען. דאס דארף באצייכענט ווערען אלס ברוטאלסטער, נידעריכטיגסטער, און העסליכסטער מיטעל פון פיהרען א פאליטישען קאמף.

מען האט לכתחילה די בלוטיגע אנפאלען אויף אידען באמיהט זיך צו באגרינדען מיט דעם קאמף דער פוילישער יוגענד פאר „נומערוס קלאוזוס" ווי אויך אלס פראטעסט געגען דעם וואס אידען שטעלען ניט צו קיין מתים אין דער געוואונשענער מאס. עס איז ניטא קיין גרעסערער שקר און א גרעסערע שווינדלערישע דעמאגאגיע ווי דאס אפערירען מיט אזעלכע ארט לאזונגען. עס איז דאך פאר אלע קלאהר, און פאר די פוילישע סטודענטען אממערסטען אז פאקטיש איז ניט נאר וואס אין די פוילישע הויכשולען הערשט שוין פון יאהרען די שיטה פון „נומערוס קלאוזוס" — זיי זיינען גענצליך אידען ריין. עס איז אן איבעראל באוואוסטע זאך, אז הונדערטער און טויזענטער אידישע יונגע לייט געפינען פאר זיך קיין ארט ניט אין די פוילישע הויכשולען, אז טויזענטער אידישע יונגעלייט וואנדערען ארוים יאהר־יעהרליך קיין אויסלאנד כדי דארט אין די שווערסטע באדינגונגען, ראנגלענדיג זיך מיט נויט און ארימקייט אין דעם פרעמדען לאנד, צו דערשלאגען זיך צו די קוואלען פון וויסענשאפט. נאך וועלכע עס לעכצט זייער הארץ. ממש מיט מסירות־נפש'ן מיט איבערמענשליכע יסורים קומט אוים דער אידישער יוגענד צו דערשלאגען זיך צו א געוויסער מדרגה אין לעהרע און וויסענשאפט.

עס ווייסען וועגען דעם גאנץ גוט סיי די ענדעקישע פיהרער און סיי די פיהרער פון די סטודענטען, גלייך ווי זיי ווייסען, אז אויך די צווייטע טענה וועגען די אידישע מתים האט קיין שום אחיזה ניט אין דער ווירקליכקייט.

די אידען שטעלען כמעט אלע מאל צו מתים אין דער געהעריגער צאהל. עס טרעפט אמאל פאלען ווען מען האט נאך ניט צוגעשטעלט די נויטיגע צאהל אידישע מתים, טרעפט דאך אבער ווייטער אן אנדערש מאל, אז מען שטעלט צו מעהר אידישע מתים ווי דאס פאלט אוים — און יעדענפאלס איז דאס ניט קיין סיבה און גרונד פאר בלוטיגע אנפאלען און פאר פאגראם העצע. נאך מעהר מיר ווייסען וועגען פאלען ווען די אידען האבען אמאל ניט צוגעשטעלט די נויטיגע צאהל אידישע מתים — האבען די אידישע סטודענטען דאן היזק א יאהר פון זייערע שטודיעס.

אבער דאס איז דאך געווען בלויז אן אויסרייד. איבעריגענס, די בלוטיגע געשעהענישען האבען זיך אפגעשפיעלט אויך ווייט אויסער די אוניווערזיטעט־ווענד און ווייט אויסער די סטודענטען־קרייזען.

מען האט דאך די גיפטיגע אנטי־אידישע העצע ארויסגעלאזט אין דער ברייטער גאס — און צו דעם האט מען אייגענטליך געציעלט און געשטרעבט. דאס ווייזט אז ענדעציע האט גענומען אויף זיך צו באנייען און אויפלעבען די שרעקליכע ערשיינונג פון פולשטענדיגען תהום צווישען דער אידישער און פוילישער באפעלקערונג, דעם תהום וואס עס האט זיך אויסגעדוכטען, און מיר האבען אין דעם געוואלט גלויבען, ווערט ענדליך פארשיט, ווערט ביסלעכוויז באזייטיגט.

ווען מען קוקט אן די טויזענטער ענדעקישע יונגע לייט, וואס מארשירען ארום איבער די גאסען פון פוילען באפוצט מיט גרינע קאקארדען, וואס זיינען א סימבאל פון פיינדשאפט און קאמף באציהונגען מיט די אידען, ווען מען הערט זיך צו צו זייערע שנאה און גיפטפולע לאזונגען געגען דער אידישער באפעלקערונג, ווען מען הערט, זייערע העצערישע רעדעס און די אונפארשעמטע פון יעדען שפור פון עטיק און מענשליכקייט געפיהלען פרייע רעזאלוציעס — מען נעהמט דאס אלץ אין אכט, כאפט ממש ארום א שרעק דערמאהנענדיג זיך, אז אט די יונגעלייט דארפען עס מיט דער צייט זיין די יעניגע וואס וועלען שטעהן אין שפיץ פון פוילישען פאלק, געוועלטיגען און אנפיהרען מיט דער מדינה. א ציטער נעהמט ארום ווען מען דערמאהנט זיך, אז זיי דארפען דאס זיין די גייסטיגע, קולטורעלע עליטע פונ'ם פוילישען פאלק אין דער נאהענטסטער צוקונפט און אז אין זייערע הענט וועט זיך דאס געפינען די געשטאלטונג פון אידישען לעבען אין פוילען.

איך וויל אין דעם ארטיקעל זיך ניט אפשטעלען אויף דער שטעלונג פון די פוילישע אוניווערזיטעטס פאקטארען וואס זיינען געשטאנען אויף דער געוואונשענער הויך, אויף וועלכער עס האבען געדארפט שטעהן די פיאנערען און אפוטרופסים פון וויסענשאפט און קולטור, און אין פיעל פאלען זאגאר מיט א צינישער רוהיגקייט באמיהט צו פארדעקען די סקאנדאליעזע און בארבארישע ווילדע מעשים פון די

(פארזעצונג אויף פיידזש 3)

פארצוקערטע סענסאציעס

(במקום פעליעטאן)

פון אברהמיל.

1.

א „היטלערישע" קאנפערענץ
באשלאסען האט אין העסען,
אז דאס פארמעגען דייטשלאנד'ס ווערט
פון אידען „אויפגעפרעסען"...

„נקמה"! — האט באשלאסען דארט
דערפאר דער „שווארצער" בית־דין:
בא'גנב'עט האבען קריסטען־קלערקס
די קהלה דאן אין דרעזדען.

2.

א בוטלעגער, וואס זיצט אין דזשייל,
באקעמפט האט שטארק דעם קריזיס
און פון זיין „צעל" אזש אנגעפירט
אויך ווייטער די „ספיק־איזי'ס"...

זיין שטראף־טערמין פארלענגערט איז
דערפאר אויף אכצעהן מאנאט,
הגם ער ווערט א פרייז איז פאר
דער „קונץ", וואס קיינער קען ניט!...

3.

צוויי סענאטארען אויף זיך האבען
א „פעקעל" מיט א באנדעל —
ווייל זיי האבען ביי ראההבוירג'ן
„פארצוקערט" א מיליאנדעל.

און דאן איז סענאט אגיטירט
פאר איינפירען טאריפען,
— צו גונסטען פון דעם צוקער־טראסט —
אויף פרעמדע צוקער־שיפען.

און איינער פון די סענאטארען
איז דער באריהמטער דייווים,
וואס האט געלאזט די „עליענס"
פארפאלגען מעהר, ווי גנבות...

און ווער וואלט עס אויף אזא פארשוין
געגלויבט? געהט זייט א טרעפער!
דער צוקער־העלד האט „פרעמדע" ליעב
כמעט אזוי, ווי פעפער...

4.

דער רב מילאנער האט געכאפט
א שמועס לעצטען חודש
אין „וואטיקאן" זעלבסט מיט'ן פאפסט
און גראד אויף לשון־קודש.

ער האט דעם „פאטער־הייליגען"
פון אלע גרעסטע לענדער
באדאנקט פאר זיין פארדאמען די
„רעפארם פון קאלענדער".

א פיינע זאך! א כבוד אויך
און ניט נאר פאר מילאנער
יאהודים, נאר אפילו פאר
די פראסטע גאליציאנער!

נאר איין זאך האט פארגעסען דער
ראבינער איהם דערצעהלען,
ווי זיינע קאטאליקען היינט
פאגראמעווען אין פוילען.

און איהם באדאנקען, וואס ער האט
נאר אויסגענוצט זיין „תקיפות"
צו שעלטען די סאוויעטען בלויז
פאר רעליגיעזע „רדיפות!"...

5.

אין „לארענס" סטרייקען ארבייטער,
אין קיובא — סטרייקען „באסעס",
און ביידע סטרייקען, צוליעב די
„געשניטענע" פרנסות.

מיר מיינען ניט די „באסעס",
וואס די ארבייטער „סעקירען"
נאר „באסעס", וואס מיט „געזאלין"
פארפיהרען פאסאזשירען.

נאר וואס איז דען דער אונטערשייד?
ווען רעדער זיך ניט ריהרען,
דאן קענען ביידע „באסעס" מעהר
דעם עולם ניט פארפיהרען . . .

6.

די פעלקער־ליגע זי ווערט פארברענט —
נאר ,ליידער, בלויז פאר קנאה:
איהר פרומען „דזשאב" אוועקגערויבט
האט פלוצלונג מוסאליני . . .

דער מאן ,וואס האט קיין קריעגס־געוועהר
ניט אויפגעהערט צו שמידען,
האט פלוצלונג זיך צן'דרשנ'ענט אויף
די כלים וועגען... פריעדען.

א בת־קול פון דער'הרג'עטען
און שטאלצען מאטעאטי
רופט אוים ,אז אויך „אין פרידען רוהט"
זיין קעמפערישער „טאטע"...

7.

דעטראיטער פאליסלייט ,וואס
די „ארדנונג" היטען דארפען,
אויף „ארבייטסלאזע־מארשען" היינט
נאר טרעהרען־באמבעס ווארפען.

פאר רוה און שטילקייט זענען דאס
גאר טייערע כלי־זיין,
די ארבייטסלאזע זאלען בעסער
וויינען, נאר ניט שרייען...

מיט באמבעס טאקע איז דערוויל
ניט־לייכט זיך צו פארמעסטען,
נאר ווער עס לאכען וועט צולעצט ,
דער לאכען וועט אמבעסטען.

8.

דער „גרויסער מאישע" אין ניו יארק,
איז טויט... לאזט טרעהרען גיסען!
ווייל ס'האט דער גענגסטער שוין געלאזט
די לעבעדיגע — גריסען...

„ביג־מאישע" האט קיין „מצרים" ניט
געשלאגען מיט א שטעקען,
זיין „שפייער" מיט זיין פייער האט
געקענט אויך טויטע וועקען...

פון זיינע „מכות" האבען שוין
קרבנות פיעל געליטען,
די מכה „דם" האט איהם געבראכט
אן אוצר מיט פראפיטען...

און „דבר" איז ביי איהם געווען
א וויץ, וואס ווידערהאלט זיך,
ניט ווייניגער דער „חשך" האט
דעם „מאישען" גוט באצאהלט זיך...

איצט איינגעשלאפען איז דער „העלד"
זיין לעצטען לאנגען דרעמעל...
פאר די „צדיקים" זיינע הייסט,
אז „מאישע" איז אין הימעל . . .

קראַנקהייטען און זייערע אורזאַכען

פון דר. מ. פּיוזניק.

אורזאַכען פאַר קראַנקהייטען איז א גאַנץ גרויסע טעמע און מען קען דאָס ניט באַשרייבען אין א צייטונגס אַרטיקעל. מען קען דאָך פרעגען פאַר וואָס זאָלען אינגאַנצען זיין קראַנקהייטען. דער מענש לאָמיר זאָגען איז געבאָרען געוואָרען א געזונטער פאַר וואָס זאָל ער ניט אויסלעבען זיינע יאָהרען ווי ער איז געבוירען אָהן קיינע קראַנקהייטען, און פאַר וואָס מוז ער אינגאַנצען שטאַרבען?

נאָכדעם וועלען מיר שוין מוזען פרעגען אַנאַנדער קשיא, פאַר וואָס זאָל דער מענש אָדער חיה ווערען אַלט און אויסגעאַרבייט; אָבער דאָס וועט אונז שוין אוועקפיהרען אין ווייטע דרכים וואָס אַפילו פּראָפעסאָר מעטשניקאָוו אַליין האָט ניט געקענט פאַרענטפערען.

פּראָפעסאָר מעטשניקאָוו האָט געזאָגט אַז ער האָט אויסגעפונען, אָדער מעהר ריכטיג צו זאָגען, ער האָט געמאַכט א פאַרזוך אויסצוגעפינען דעם "עליקסיר" פון לעבען, דעם סוד פון האַלטען זיך שטענדיג יונג. ער האָט געברויכט "זויער מילך" אין זיינע עקספּערימענטען אָבער אויך דיעזער גרויסער מאַן, ווי יעדער איינער פון אונז, איז געוואָרען אַלט און שלאַף און איז אוועקגענומען געוואָרען צו זיינע אבות.

דעם מענשענס קערפּער איז צוזאַמענגעשטעלט פון מיליאָנען "צעלען" וועלכע ענטהאַלטען אין זיך א געוויסען ווייכען סובסטאַנץ וואָס רופט זיך אָן 'פּראָטאָפּלאַזם" און וועלכער באַשטעהט פון זויער־שטאָף, וואַסער־שטאָף, קוילען שטאָף און שטיק־שטאָף, מיט איין וואָרט דיעזער "פּראָטאָפּלאַזם" איז דער באַזיס פון מענשען, חיות און פלאַנצען.

דיעזע "צעלען" באַקומען זייער נאָהרונג און לעבען פון דאָס בלוט וואָס לויפט ווי א שטראָם דורכ'ן גאַנצען קערפּער און האַלט יעדע טהייל און אָרגאַן אין ריכטיגען אָרדנונג און פאָלקאָמען געזונט.

זיי נעהמען אריין שפּייז מאַטעריאַל, פאַרדייען עס, און וואַרפען אַרויס די אָבפאַל פּראָדוקטען וועלכע זיינען ניט נוצליך, פאַקטיש שעדליך ווען זיי פאַרבלייבען דאָרטען צו לאַנג.

די "קאַרבאָהיידרייטס" (קראָכמאַלען) און פעטסען זיינען די הויפּט פּראָדוצירער פון ענערגיע און היץ. די "פּראָטעינס" אָדער פליישען זיינען מייסטענס פאַראַנטוואָרטליך אין דאָס "פּראָטאָפּלאַזם" פון דער צעל; שפּעטער ווען זיי האָבען אָפּגעטאָן זייער אַרבייט און פונקציע ווערען זיי אַרויסגעוואָרפען אין דער פאָרמע פון השתנה אָדער יוריק עסיד.

מען האָט געמאַכט עקספּערימענטען מיט צוויי "צעלען" אונטער דעם מיקראָסקאָפּ פון צוויי פּערזאָנען, איינער אַן אויסגערוהעטער און דער צווייטער מיד און אויסגעמאַטערט. דיעזע צוויי צעלען זיינען באַוויזען געוואָרען צו זיין פאַרשיעדען און אַנדערש; די פון דעם מידען מענשען איז געווען פיעל קלענער און האָט אויסגעקוקט אַנדערש ווי די צעלען פון דעם רוהיגען מענשען.

דיעזער עקספּערימענט מיינט צו זאָגען דאָס דער גאַנצער קערפּער, זיינע פונקציעס און צושטאַנד פון אַלע זיינע אָרגאַנען זיינען גרויס פאַרשיעדען און אַנדערש אין א מענשען וואָס לעבט נאָרמאַל און רוהיג פון דעם קערפּער פון א מענשען וועלכער איז שטענדיג פאַריאָגט און פאַרמאַטערט.

לעבען קאָנדיציעס פון צעלען

די לעבענס באַדינגונגען אונטער וועלכע די "צעלען" פון קערפּער פיהרען גינסטיג אָן זייער אַרבייט זיינען פאָלגענדעס:

א. — זיי מוזען קריגען זייער ריכטיגע שפּייז נאָהרונג וואָס האָט אין זיך זויער־שטאָף און וואַסער שטאָף.

ב. — זיי מוזען האָבען א ריכטיגען סיסטעם אָפּצופיהרען אָדער אַרויסוואַרפען די אָפּפאַל פּראָדוקטען.

ג. — זיי מוזען האָבען נאָרמאַלע בלוט טעמפּעראַטור וועלכע איז 98 גראַד היץ.

ד. — זיי מוזען האָבען א ריכטיגען און געזונטען נערוען פאַרזאָרגונג.

מען קען באַהויפּטען דאָס אירגענד וועלכע הינדערונג איז דיעזע אויבענדערמאַהנטע נאָרמאַלע באַדינגונגען פון די צעלען ברענגט מיט א פיזיאָלאָגישע צרשטערונג אין קערפּער, און קראַנקהייט קען זיך אָנפאַנגען אונטער אַזעלכע אומשטענדען.

געוויסע אויטאָריטעטען זאָגען דאָס די בעסטע דעפיניציע אָדער ערקלעהרונג פאַר קראַנקהייט איז א פאַרענדערונג פון נאָהרונג אָדער א שטערונג אין דעם שפּייזען פּראָצעס פון דעם אינדיווידואום.

ווען דער מענש קריגט ניט די ריכטיגע שפּייז און געפינט זיך זעלבסט אין אין אַבנאָרמאַלע טעמפּעראַטור ד. ה. ווען איהם איז צו הייס אָדער צו קאַלט אָדער זיין אָפּפיהרונג סיסטעם איז ניט אין אָרדנונג, אָדער זיינע נערוען אַרבייטען ניט אָמבעסטען, דאַן קען יעדער איינער פון דיעזע פיער קאָנדיציעס פון געזונד ברענגען איהם אין דעם לאַגער פון אַלערליי סאָרטען קראַנקהייטען.

אַבנאָרמאַלע שפּייזונג — דאָס מיינט אַז דער קערפּער באַקומט ניט זיין ריכטיגע קוואַנטיטעט פון שפּייז און דאָס מיינט אַז דער מענש אָדער ער עסט ניט גענוג אָדער מעגליך ער עסט גאָר צופיעל.

דאָקטוירים זאָגען אַז מעהר מענשען שטאַרבען פון עסען צופיעל ווי פון עסען צו ווייניג.

די קוואַליטעט אָדער סאָרט שפּייז וואָס מיר געברויכען מאַכט א גרויסען רושם אויף דעם געזונט און שלעכטע און אָרעמע שפּייזען האָבען זעהר פיעל צו טאָהן מיט אונזערע קראַנקהייטען פון וועלכע מיר ליידען.

אַבנאָרמאַלע אָבפיהרונג. — ווען די אָבפאַל פּראָדוקטען וועלכע דאַרפען ווערען "עלימינירט" אָדער אַרויסגעוואָרפען פון קערפּער ווערען דאָרטען געהאַלטען צו לאַנג אַזוי ווי אין פאַרשטאָפּונג, ווערען זיי א גיפט און ווערען פאַרשפּרייט דורכ'ן בלוט־שטראָם.

ווען דיעזע פּראָדוקטען פאַרבלייבען אין קערפּער א צו לאַנגע צייט פאַרנעהמען זיי דאָך א געוויסען פּלאַץ און דערלאָזען ניט נייער פרישע שפּייז אַריינצוקומען אין מאָגען.

אַבנאָרמאַלע פיזישע קאָנדיציעס: — דיעזער קלאַס פון קראַנקהייט אורזאַכען קומט אין דער קאַטעגאָריע פון אַלערליי פיזישע און כעמישע שטערונגען מיט די נאָרמאַלע אַרבייט פון קערפּער און זיי זיינען: א שניט, א קלאַפּ, אַפּהאַלטונג אין די אָדערען, פעהלערען אין דער בלוט צירקולאַציע, פאַרשטאָפּונגען אין די פאַרשיעדענע קאַנאַלען אָדער רעהרען וואָס געהען דורך אונזער סיסטעם.

כעמישע אורזאַכען פון קראַנקהייטען זיינען אַבנאָרמאַלע טעמפּעראַטורען אַזוי ווי א ברען, שטאַרקע קעלט אָדער פראָסט; אויך ווערען אַריינגערעכענט וואונדען וואָס זיינען דער דירעקטער רעזולטאַט פון אַרסעניק, זענעפט, עסידס.

אַבנאָרמאַלע נערוען — מיר ווייסען גאַנץ גוט דאָס געוויסע נערוען קאָנטראָלירען געוויסע אָרגאַנען. א געוויסער נערוו "דער פינפטער" קאָנטראָלירט דאָס הויט פון אויג אויף דעם שוואַרצען עפּעל. א געוויסער זעהר וויכטיגער נערוו וואָס רופט זיך אָן דער "וויינוס" קאָנטראָלירט דאָס האַרץ. אירגענד וועלכע שטערונג אין דיעזען נערוו ברענגט אָן פעטס דעגענעראַציאָן פון האַרצען, און דיעזער אָרגאַן מוז פיעל שווערער אַרבייטען. ווען מען זאָל דאָס איבערשניידען הערט אויף די האַרץ צו קלאַפּען.

מיר ווייסען גאַנץ גוט וואָס פאַר א גרויסען איינפלוס דער נערוען סיסטעם האָט אויף אונז. מיר ווייסען אַז ווען פיינע זיסע מוזיק שפּיעלט ביי באַנקעט עסט זיך גאָר אַנדערש. מיר ווייסען אָבער אויך אַז ווען מען באַקומט א טעלעגראַמע מיט ניט קיין פרעהליכע נייעס, פאַרלירען מיר אונזער אַפּעטיט און די שפּייז וואָס ליגט אין מאָגען נעהמט שטונדען לאַנג איידער עס ווערט פאַרדייט.

מיר ווייסען ווייטער אַז ווען מיר דערשמעקען אָדער פאַרזוכען געשמאַקע בעטעמ'טע עסענוואַרגען הויבט אָן אונזער מויל צו וואַסערען. פאַרקעהרט, שרעק, כעס, אויפרעגונג מאַכט דעם מויל טרוקען און דער פאַרדייהונגס פּראָצעס ווערט געשטערט.

אמאָל און היינט

(עטליכע חנוכה געדאַנקען)

פון הרב פנחס גרויבאַרט

פאָרט־וואָרטה, טעקסאַס.

„עס פאַלט צו די נאַכט, די
פינסטערע נאַכט!
און שאָטען באַדעקען די ווענט...
נאָר אומעטיג ווילד, פאַרציטערט
און זאַכט
א ליכטעל אין פענסטערל ברענט"

„און עס דערצעהלט מיר די
טרויעריגע מעהר:
אַמאָל איז געוועזן א שווערד...
א שווערד און א שאַרפע... היינט
גלאַנצט זי ניט מעהר...
היינט ליגט זי צובראָכען אויף
דר'ערד!

פאַרראָסט איז די שווערד, און
טויט איז די האַנט,
וואָס פלעגט אַמאָל מיט איהר
צו פעכטען!
עס בלייבען די העלדישע ביינער
אין זאַמד...
ס'איז, דאַכט זיך, געוועזן
ערשט נעכטען?

הרב פנחס גרויבאַרט

און דאַך, וויפיעל, הונדערטער,
טויזענטער יאָהר
פעהלען די האַנט און די שווערד...
טייל דריקען די אַקסעל און
פרעגען: איז וואָהר
דער נס, וואָס מיר האָבען געהערט?"

(— י. ל. פּרץ).

היינט איז חנוכה! עס ברענגען די ליכטלאַך, די קליינע, און דערצעהלען אַזוי צנוע'דיג, אַזוי ערנסט, און אַזוי פרום וועגען די נסים וואָס זענען אַמאָל געשעהן. הייליגע פלאַמען וועלכע זענען אַנגעצונדען געוואָרען מיט טויזענטער יאָהרען צוריק, פלאַמען וועלכע דערצעהלען וועגען אַזעלכע העלדישע טאַטען פון אַמאָל. יאָ, אַמאָל איז עס געשעהן, אָבער ניט היינט. מיר האָבען דאָס קיינמאָל ניט געזעהן. אַמאָל איז אַלעס געוועזן אַזוי נסים'דיג. „מסרת גבורים ביד חלשים, רבים ביד מעטים, טמאים ביד טהורים". דאָס אַלעס איז געשעהן אין יענע צייטען...

יאָ,

„טייל דריקען די אַקסעל און
פרעגען: איז וואָהר
דער נס, וואָס מיר האָבען געהערט?"

דער אמת איז, אַז צופיעל גריבלען זיך טאָר מען ניט, צופיעל חקרנ'ען איז ניט געזונט, ווייל „הנרות הללו קודש הם, ואין לנו רשות להשתמש בהם, אלא לראותם בלבד". די ליכטלאַך זענען הייליג, מיר טאָרען צופיעל ניט נאָכקלערען, נאָר בלויז קוקען אויף זיי און באַוואונדערן די נסים פון אַמאָל, און באַגייסטערט ווערען פון די הייליגע און פרומע פלאַמען וואָס דערצעהלען פון געטליכער העלדישקייט. „על הנסים ועל הפרקן ועל הגבורות — בימים ההם בזמן הזה". וואָס פאַר א געוואַלטיגער שטח איז אויסגעשפּרייט צווישען דעם „בימים ההם" און דעם „בזמן הזה"! ווי געוואַלדיג איז דער מרחק פון אַמאָל ביז היינט! ווי אונגעהויער גרויס איז די ווייטקייט צווישען די צוויי פּעריאָדען? יאָ,

„ס'איז דאַכט זיך געוועזן ערשט
נעכטען?
און דאַך, וויפיעל, הונדערטער,
טויזענטער יאָהר".

אַלע נסים זענען געשעהן אין אידישען לעבען נאָר בימים ההם... און „בזמן הזה"? — בזמן הזה זענען דאָ פּאָגראָמען אין פּוילען; בזמן הזה זענען דאָ רדיפות און שרעקליכע פאַרפאָלגונגען אויף אידען אין דייטשלאַנד... בזמן הזה זענען אפילו די טויערען פון ארץ ישראל פאַרמאַכט... יאָ, בזמן הזה, איז אַלעס נאַטירליך ווי עס דאַרף זיין... ניטאָ קיין נסים בזמן הזה... היינט איז מסרת חלשים ביד גבורים, מעטים ביד רבים, טהורים ביד טמאים... היינט טאָרען קיין נסים ניט געשעהן אין אידישען לעבען — „אין לנו רשות להשתמש בהם" — ניין, ניט היינט!

אַמאָל זענען אָבער געוועזן אידישע העלדען וואָס האָבען מיט בלוט און לעבען פאַרטיידיגט דעם אידישען כבוד, און מיט גרויס מסירת נפש געקעמפּט פאַר'ן אידישען אידעאַל. יאָ,

„אַמאָל איז געוועזן א שווערד...
א שווערד א שאַרפע... היינט
גלאַנצט זי ניט מעהר...
היינט ליגט זי צובראָכען אויף
דר'ערד!".

היינט האָט מען אַנדערע „מיטלען"... היינט קעמפּט מען אויך פאַר אידישקייט, אָבער ניט מיט דער האַנט און שווערד, נאָר מיט פּראָטעסטען... מ'שיקט פּראָטעסט רעזאָלוציעס צו די פאַרשטעהער פון ארץ הדמים און מ'האָט שוין אַלעס מעגליכעס „אָפּגעטאָן"...

ניין, ניט אַזוי האָבען געהאַנדעלט אונזערע ברידער פון דעם קליינעם שטעדטעל מודיעים! זיי האָבען זיך ניט באַנוגענט מיט פּראָטעסטען און שאַרפע רעדעס — נאָר מיט שאַרפע שווערדען אין האַנט האָבען זיי געענטפערט אויף פאַרפאָלגונגען. ס'איז ניט אמת אַז מיר טויגען זיך ניט מיט'ן שווערד. אַז מיר טויגען זיך מיט'ן שווערד און פויסט האָבען באַוויזען אונזערע חלוצים אין ארץ ישראל, וואו עטליכע מנינים האָבען העלדיש געקעמפּט געגען טויזענטער צוואווילדעוועטע אַראַבער, און טאַקע געזיגט. דאָס האָבען אויך באַוויזען די עטליכע טרעגער אין וואַרשע וואָס האָבען צוטריבען טויזענט ווילדע כוליגאַנעם. די אידישע זעלבסט־שוץ איז די איינציגע וואָס קען אָפּשטעלען די פּאָגראָמען — און ניט קיין פּראָטעסטען.

ווען יעקב געהט זיך טרעפען מיט עשו'ן — גרייט ער זיך צו מיט דריי מיטלען — „התקין עצמו לשלשה דברים: לדורון, לתפלה ולמלחמה". מיר האָבען שוין די ערשטע צוויי מיטלען אויספּרובירט און ס'האָט ניט געהאָלפען. וויפיעל אידיש געלט איז שוין אויסגעטיילט געוואָרען צו עשו'ן ער זאָל ניט מאַכען קיין פּאָגראָמען? וויפיעל מתנות האָט שוין עשו דערהאַלטען פון יעקב'ן ער זאָל ניט שעכטען, רויבען און ראַבירען?

גענוג „לא יחריץ" געלט האָט עשו דערהאַלטען פון יעקב!

וויפיעל תפלות און יוצרות האָבען מיר אין אונזער ליטורגיע וואָס זענען געשאַפען געוואָרען אויפ'ן חשבון פון אידישע ליידען? וויפיעל מאָל האָבען מיר שוין אויסגעשריען „שפוך חמתך" צו דער וועלט און פּראָטעסטירט געגען זייער באַרבאַרישער האַנדלונג?

ניין, מיט דורון און תפלה, וועלען מיר גאָר ניט אויפטאָן! עשו נעהמט צו דעם דורון — און דער „שפוך חמתך" ווירקט אויף איהם זעהר ווייניג... דער דריטער מיטעל איז דער בעסטער און דער שכל'דיגסטער. די אידישע זעלבסט־שוץ!

די חשמונאים האָבען געשאַפען א זעלבסט־שוץ און געענטפערט מיט'ן שווערד! דער נס פון חנוכה איז ניט בלויז דאָס קריגעל אייל — ניין! דער נס פון חנוכה איז וואָס דער אַלטער מתתיהו כהן פון מודעים האָט געהאַט 5 העלדישע זיהן וואָס האָבען געשאַפען א זעלבסט־שוץ — און מיט דער לאָזונג: „לה' הישועה", מיט גרויס איבערגעבענהייט פאַר גאָט און דער תורה האָבען זיי זיך אוועקגעלאָזט אין גריכישען לאַגער און געזיגט געגען דער מעכטיגער, גרויסער און שטאַרקער גריכישער אַרמיי.

אין דעם זעלבען גייסט דאַרף אונזער יוגענט קעמפען געגען די פּוילישע כוליגאַנעם. יאָ, אין דעם גייסט פון אַמאָל! „בימים ההם" — „בזמן הזה"! יאָ,

„אַמאָל איז געוועזן א שווערד!".

די בלוטיגע קאַמפען אין מאַנדזשוריע און דער געוועזענער כינעזישער קיסר

פון א פּאַכמאַן.

די אויגען פון דער גאַנצער וועלט זענען אין דעם יעצטיגען מאָמענט געווענדעט צו מאַנדזשוריען, וואו עס שפּילט זיך אָפּ א בלוטיגע דראַמע — א דראַמע, וואָס קען זיך נאָך ענדיגען מיט א גרויסע וועלט טראַגעדיע. מענשען ספּעקולירען וועגען דעם אויסגאַנג פון דעם געשלעג צווישען כינאַ און יאַפּאַן. מען רעדט וועגען דעם, אַז סוף כל סוף וועט מוזען קומען צו דעם, דאָס רוסלאַנד זאָל זיך אַריינמישען און א שווערע מלחמה וועט דאַן געפאַכטען ווערען אין ווייטען מזרח. אויב דאָס זאָל געשעהן, איז ניט אויסגעשלאָסען, אַז אויך אַנדערע מעכטע זאָלען זיך אַריינמישען און דאַן קען אפשר ווערען א צווייטע וועלט מלחמה נאָך מיט ערגערע רעזולטאַטען, ווי די לעצטע וועלט מלחמה. אַנדערע ווייניגער פּעסימיסטיש, האָפען, אַז סוף כל סוף וועט עס קומען צו אַן אויסגלייך צווישען כינאַ און יאַפּאַן און א קאַטאַסטראָפע וועט אויסגעמידען ווערען. עס הערשט אויך א מיינונגס פאַרשיעדענהייט וועגען דעם שיקזאַל פון מאַנדזשוריע. וועט דיעזער גרויסער שטח לאַנד שוין בלייבען יאַפּאַנישע טעריטאָריע, אָדער וועט עס בלייבען ווידער אין די הענט פון די כינעזער?

פון פאַרשיעדענע נייעס, וואָס דערגרייכען פון יענע ווייטע לענדער, איז אָבער אויך צו דענקען, אַז מאַנדזשוריע וועט אפשר ניט בלייבען ניט אין די הענט פון כינאַ און ניט פון די יאַפּאַנער, נאָר וועט ווערען א מלוכה פאַר זיך, און אַז דער הערשער דאָרטען וועט ווערען ניט קיין אַנדערער ווי דער געוועזענער כינעזישער אימפּעראַטאָר, דער יונגערמאַן הענרי פּו־יי, וועלכער איז געווען הערשער פון כינאַ צוויי מאָל און איז אַראָנטערגעזעצט געוואָרען פון זיין טראָן. פאַרשטעהט זיך, אַז ווען דאָס זאָל געשעהן, וועט עס ניט זיין אָהן דער צושטימונג פון יאַפּאַן און דאַן וועט עס פּראַקטיש הייסען, אַז דער נייער הערשער וועט זיין א שפּיעלצייג אין די הענט פון די יאַפּאַנער, וועלכע וועלען קענען דורך איהם אויספיהרען אַלעס, וואָס זיי וועלען נאָר וועלען. אפיציעל וועט עס הייסען, אַז יאַפּאַן האָט ניט פאַרכאַפּט מאַנדזשוריע און דאָך וועט זי האָבען אויסגעפיהרט איהר וואונש צו באַמערשען דאָס לאַנד.

ווער איז דער עקס אימפּעראַטאָר פון כינאַ? ווי אַזוי קען עס קומען, אַז ער זאָל ווערען קעניג פון מאַנדזשוריע?

הענרי פּו־יי, דער געוועזענער אימפּעראַטאָר פון כינאַ, איז, ווי שוין געזאָגט, נאָך גאָר א יונגערמאַן. ער איז אין גאַנצען 26 יאָהר אַלט. ווען ער איז אַלט געווען דריי יאָהר, איז ער געוואָרען אימפּעראַטאָר פון כינאַ. געשעהן איז עס ניט דערפאַר, וואָס ער איז געווען א דירעקטער יורש פון טראָן, נאָר דערפאַר, וואָס אַזוי האָט זיך געוואָלט דער דאַמאָלסט הערשענדיגער קליקע אין כינאַ. צו יענער צייט איז געשטאָרבען די אַלמנה קעניגין און פּו־יי איז געוואָרען דער אויסוואַהל פון די מאַנטשוס צו ווערען הערשער און זיין פאָטער א פּרינץ איז ערקלעהרט געוואָרען רעגענט. זעלבסטפאַרשטענדליך, אַז דאָס דריי יאָהריגעס קינד האָט ניט געוואוסט און ניט געקענט וויסען פון די אינטריגעס, וואָס שפּילען זיך אָרום און פון דער הויכער שטופע צו וועלכער ער איז דערהויבען געוואָרען. אין נאָמען איז ער געווען דער הערשער פון דער גרויסער כינעזישער אימפּעריע. לאַנג אָבער איז ער ביים טיטול ניט געבליבען. בלויז פיער יאָהר צייט איז ער "געזעסען אויף דעם טראָן" און ווען ער איז אַלט געוואָרען זיבען יאָהר, איז ער געצוואונגען געוואָרען אָפּצודאַנקען פון טראָן.

אין יענער צייט איז אין כינאַ אויסגעבראָכען א רעוואָלוציע און דאָס לאַנד איז ערקלעהרט געוואָרען אַלס רעפּובליק. דער דאַן באַריהמטער כינעזישער רעוואָלוציאָנער סון־יאַט־סען, איז געוואָרען פּרעזידענט. דער אמת'ער הערשער פון לאַנד איז אָבער געווען נישט סון־יאַט־סען, נאָר דער גענעראַל וואַן־סי־קיי, וועלכער איז טאַקע געוואָרען פּרעזידענט אויף דעם פּלאַץ פון סון־יאַט־סען.

דער יונגער אימפּעראַטאָר פּו־יי איז געוואָרען אויס הערשער. אָבער די רעגיערונג האָט איהם באַשטימט א סומע פון פיער מיליאָן דאָלאַר א יאָהר מיט דאָס רעכט אויפצוהאַלטען זיין פּאַלאַץ און מיט אַנדערע רעכטע, וואָס פּאַסען זיך פאַר א געוועזענעם הערשער.

דער פּרעזידענט פון כינאַ, וואַן־סי־קיי האָט אָבער ניט געזוכט קיין רעפּובליקאַנישע כינאַ. ער האָט געהאַט זיינע אייגענע אַמביציעס. איהם האָט זיך געוואָלט ווערען אַליין־הערשער פון לאַנד און אומרוהען האָבען דאַדורך כסדר אַנגעהאַל־

(פאָרזעצונג אויף פּיידזש 3)

חנוכה געדאַנקען

(מיין הארציגען חבר יעקב יצחק וואלגעלערענטער א חנוכה מתנה).

פון דוד קירשענבוים, (לאָנדאָן אָנט.)

> ובני יהודה ובני ישראל מכרתם
> לבני היונים למען הרחיקם מעל
> גבולם.
> הנני מעירם מן המקום אשר
> מכרתם אותם שמה והשבתי
> גמלכם בראשיכם.
>
> (יואל ד.)

א שוואַרצע כמאַרע האָט זיך אָנגערוקט אויף יהודה. אנטיכוס עפּיפאַנעס, דער כאַראַקטערלאָזער מענש, דער משוגעדער, דער ברוטאַלער האַרצלאָזער מענש, די חיה בדמות האדם, האָט צוריקגעהענדיג פון זיין טריאומף איבער מצרים באַשלאָסען מיט זיינע חילות דורכצומאַרשירען איבער יהודה.

א בלוטיגער טעראָר האָט זיך פאַרשפּרייט איבער'ן לאַנד. אויף דעם גרויזאַמסטען אופן ווערען יהודה'ס קינדער געשאָכטען. א מורא'דיגע אימה איז אָנגעפאַלען אויף יהודה'ס קינדער. דער בלוטדורשטיגער אנטיכוס בשותפות מיט'ן העלעניסטישען פאַררעטער מענעליוס האָבען זיך אחת געמאַכט אויסצוראָטען דאָס אידישע פאָלק. דער אַסימילאַטאָרישער פאַררעטער מענעליוס רעדט כל הרעות אויף די אידען, אויף זייער אמונה, אויף זייער תורה, און אויף זייערע מנהגים און אַנטיוכוס פאַראורטיילט זיי עוקר מן השורש צו זיין.

מענעליוס ווייזט וואו יעדע הייליגע זאַך געפינט זיך אין בית המקדש און זיין חבר אנטיוכוס ראַבעוועט דאָס מיט א ווילדע תאוה.

אונטערדריקט איז יהודה'ס זעלבסטשטענדיגקייט, געבראָכען איז יהודה'ס גבורה, יהודה'ס בלוט ווי וואַסער רינט אין די גאַסען. אנטיוכוס'ן איז אָבער דאָס אַלץ נאָך ווייניג. ער ראַבעוועט מיט א ווילדען אַפּעטיט די ווערטפולע בלום פון בית המקדש — דעם מזבח, דעם שלחן, די מנורות און אַלע איבריגע הייליג טייערע מאָדערנע חפצים, וויל ער נאָך אויך, די געצענדינערישע גיפט מיט גראָבער ברוטאַליטעט אַריינשניידען אין יהודה'ס נשמה.

פאַר איהם איז נאָך ווייניג דאָס גאָלד זילבער און קאָסטבאַרע בית המקדש חפצים וואָס ער ראַבירט פון גאָט'ס טעמפּעל. — איהם גלוסט זיך אויך אַריינקריכען מיט זיינע בלוטיגע טומאה הענט אין יהודה'ס נשמה און אַרויסצורייסען פון דאָרט, דאָס שענסטע, דאָס בעסטע, קווינטעסענציעלע, דאָס אַלהעכסטע פון אַלע אוצרות — די אידישע אמונה. מיט זיין שווערד, וויל ער דאָס עם קשה עורף־דיגע פאָלק אינגאַנצען פאַרניכטען און מיט איינמאָל אויסלעשען דעם אידישען עמוד אש, פון משכן וויל ער א טעמפּעל פון עבודה זרה מאַכען אַנשטאַט דעם אידישען כהן גדול וויל ער א געצענדינערישען פּריסטער אוועקשטעלען...

און די צוקונפט אויסזיכטען? — שוואַרץ און פינסטער. קיין מינדסטע האָפענונגס ווינטעל בלאַזט ניט אויף די אויסגעטריקענטע האָפענונגסלאָזע הערצער פון יהודה'ס קינדער. קיין האָפענונגס־שטראַהל ווייזט זיך ניט אויף דעם געדיכטען פינסטערען האָריזאָנט. פאַרשלאָסען זיינען אַלע וועגען צו דער קלענסטער ישועה. אייזען שטאַרק איז דעם שונא'ס האַנט, גראָב און רוי איז זיין כאַראַקטער, עס ברויזט אין איהם א ווילדע חיה'שע ענערגיע וואָס איז נאָך אַלץ ניט געזעטיגט מיט יהודה'ס ליידען און פּיין. אומענשליך, אכזריות'דיג און ווילד צווינגט זיין חיל יהודה'ס קינדער מקריב צו זיין קרבנות פאַר דעם גריכישען אָפּגאָט. יאוש געדאַנקען און פאַרצווייפלונגס־שטימונג באַהערשט דעם גאַנצען מהות פון יהודה'ס קינדער און צושמעטערט זיין גייסט. דער קוואַל פון טומאה און געצענדינערישע שמוץ וואָס דאָס חיל פאַרשפּרייט איבער יהודה'ס לאַנד, הענגט ווי א דיקער שווערער וואָלקען דאָס דריקט און פּרעסט אויף די אידישע הערצער און דראָהעט זיי גענצליך צו דערדריקען.

עס שלאָפט אָבער ניט און עס דריימעלט ניט דער שומר ישראל. — "הנני מעירם מן המקום אשר מכרתם אותם שמה והשבתם גמלכם בראשיכם" — הייליג זיינען זיינע הבטחות, פול מיט רחמים זיינע חסדים, אין דער שרעקליכסטער צייט, אינ'ם ביטערסטען מאָמענט ווען אַפּאַטיע מיט פאַרצווייפלונג באַהערשט דאָס פאָלק ישראל ערשיינט אומגעריכט, גאַנץ פּלוצלינג די געטליכע האַנט מיט גרויס דערבאַרימקייט.

גנעאַרגיאַס, אנטיכוס'עס הויפּט מיליטער מאַן איז ביי זיך זיכער געווען מיט זיין זיג איבער יהודה. ער איז זיכער געווען אַז מיט זיינע פערציג טויזענט גיבורי חיל יהודה צו באַזיגען. ער האָט אפילו גרייט מיט זיך מיטגעפיהרט שקלאַפען־הענדלער זיי זאָלען ביי איהם קויפען יהודה'ס געפאַנגענע קינדער, איז אָט אין די פינסטערע טעג, אין די קאַלטע בייזע פאַרצווייפלונגס טעג, אָן אונערוואַרטעטע איבעראַשענדע הילף געקומען וואָס האָט פאַרווירקליכט דאָס נביאות פונ'ם נביא יואל — והשבתי גמלכם בראשיכם...

* * *

אין כל חדש תחת השמש, מה שהיה הוא שהיה.

זייט דאָס אידישע פאָלק עקזיסטירט האָבען ניט איינמאָל פאַרשיעדענע נאַציעס באַשלאָסען עוקר מן השורש צו זיין דעם אידישען זכר. אַנשטאַט די אַמאָליגע יוונים, וועלכע האָבען געוואָלט דאָס אידישע פאָלק פאַרניכטען, האָבען מיר איצט אין אונזער צייט גענוג אנטיסעמיטען מיט די זעלבע כונות און מיט די זעלבע שטרעבונגען.

די גאַנצע אידישע געשיכטע איז כמעט א לאַנגער קאַמף אַזעלכער, עס איז ניטאָ קיין איין פאָלק, אויב עס איז נאָר גרויס און מעכטיג געווען אויף דער וועלט וואָס האָט ניט אונטערדריקט דאָס אידישע פאָלק און געמאַכט א פּראָבע צו צווינגען די אידען אָפּצורייסען פון זייער אמונה. עס איז ניטאָ קיין ווינקעל אויף גאָטס וועלט וואָס זאָל ניט זיין אַנגעזאָפּט מיט אידישע בלוט. שטאַרק איז אָבער דער אידישער גייסט, וואונדערבאַר איז דער אידישער מוט.

אין דער צייט ווען פון אַלע גרויסע און מעכטיגע פעלקער פון אַלטערטום ווייזט זיך אַרויס זייער גדלות פון די גרויסע פּרעכטיגע אַרכיטעקטור געביידעס, וואָס זיי האָבען איבערגעלאָזען אין די רעשטלאַך פון זייער קונסט און ליטעראַטור, אָבער די פעלקער גופא זיינען לאַנג שוין פאַרשוואונדען, איז דאָס פאָלק ישראל איבערגעבליבען אַליין אַלס לעבעדיגער מאָנומענט פון לאַנג פאַרשוואונדענע טויזענטער יאָהרען.

אומזיסט האָבען זיך באַמיהט די פעלקער פון אַלטערטום — אשור, בבל און די גריכען מיט די רוימער און אומזיסט איז די מיה פון די היינטיגע מאָדערנע אנטיסעמיטען צו פאַרניכטען דאָס פאָלק ישראל.

צושפּרייט באַרבע פינות העולם זענען די זיהן און טעכטער פון אידישען פאָלק, פאַרשיעדען זיינען איינע פון די אַנדערע אין זייערע מנהגים און געוואוינהייטען, פונדעסטוועגען לעבט אין זיי אַלעמען איין גייסט און איין רצון.

און אָט דאָס קליינע חנוכה ליכטעלע וואָס אַלע האָבען געזוכט און זוכען צו באַקעמפען און אויסצוראָטען דאָס מיט'ן וואָרצעל און ווילען אַנשטאַט דעם אַנצינדען אין דער אידישער מחנה רייסענדע בלענדענע רעפלעקטאָרען האָט זיך אַרויסגעוויזען אַלס טויטע זאַך לגבי דאָס שטילע אינערליכע באַגייסטערונגס ליכטעלע וואָס מיט זיין מאַטען שיין איז דאָס מעורר די באַהאַלטענע אינטים פאַרבאָרגענע אידישע כוחות צום לעבען.

זיי, די ליכטעלאַך דערצעהלען אונז פון אידישען פאָלקס אונפאַרניכטבאַרע קראַפט. זייער צאַנקענדיגער שיין דערצעהלט פון א ליידענדען פיעל געפּלאָגטען און גערודפ'טען פאָלק וואָס די אומות העולם זוכען תמיד מבער זיין און ווילען אויסלעשען דאָס פייערעל וואָס באַנקט אין דער אידישער נשמה מיט גזרות, פאַרפאָלגונגען און ברוטאַליטעט און איז פונדעסטוועגען קיינמאָל ניט באַזיגט געוואָרען.

הנרות הללו קודש הם — די ליכטעלעך זיינען הייליגע, די ליכטעלאַך זיינען ניט בלויז דער סימבאָל פון עבר נאָר אויך אויפ'ן עתיד. די ליכטעלאַך זיינען די יאָהרצייט ליכטלאַך וואָס דאָס גאַנצע אידישע פאָלק אויף דער גאַנצער וועלט צינדט איינמאָל אין יאָהר אָן אַלס דאָס אַנדענקונג פאַר די אידישע קדושים, וואָס זיינען ווי העלדען געפאַלען פאַר אונזער לאַנד, ווי אויך פאַר די וואָס זענען אויס ליעבע צום אידישען פאָלק, ניט וועלענדיג אוועקוואַרפען אָדער פאַרלייקנען זייער אמונה ווי הייליגע אומגעבראַכט געוואָרען.

זייער שטענדיגער שיין דערצעהלט אַז ווען דער שונא מאַכט א פּראָבע אויסצולעשען דאָס אינערליכסטע אינדיווידועלע פון איד'ס נשמה צופלאַקערט זיך דאָס הימלישע נשמה ליכטעלע ביים גאַנצען אידישען פאָלק אין א סאָלידאַרישען אחדות אין א ברענענדיגען רעליגיעזען עקסטאַז און מיט זייערע שטאַרקע אמונה איבערצייגונגען און גלויבען אין דער זעעלישער ריינקייט געהען זיי העלדיש אין קאַמף פאַר זייער גלויבען און דער פיינט מוז תמיד מיט חרפה אויפגעבען זיין פאַרניכטונגס קאַמף.

גאַנץ אָפט איז דער כוח הדוחה פון דרויסען — פון די רדיפות און אָבשפּאַטונגען פון אידישען פאָלק דער כוח המושך, וואָס באַגייסטערט די אידישע הערצער און פאַרבינדעט זיי שטאַרקער, ענגער צום אידענטום.

און אָט דאָס איז תמיד די בעסטע נקמה וואָס די אידישע געשיכטע נעהמט פון זיינע פאַרפאָלגער, שונאי ישראל — ווען זיי ווילען אונז פאַרטיליגען, פאַרניכטען, עוקר מן השורש זיין ווערען מיר נאָך איינגעשפּאַרטער, מעהר עם־קשה עורף'דיגער אין אונזער קאַמף פאַר אונזער קיום, פאַר אונזער עקזיסטענץ.

די ליכטעלעך, דיזע אילומינאַציע מיט איהר קליינער צאַנקענדיגער שיין דערצעהלט אונז וועגען דעם שטענדיגען קאַמף וואָס דאָס אידישע פאָלק האָט אין אַלע דורות אויסצושטעהן. אָט דאַכט זיך דאָס אידישע ליכטעל ווערט אויסגעלאָשען און שוואַרצע כמאַרעס, חושך, ענן וערפל, באַדעקט דעם אידישען האָריזאָנט און אָט פּלוצלינג, בליצען אויף די אַלטע אָבער אימער נייע אידישע אידעאַלען וואָס באַלייכט אונזער פינסטערען גלות אויפ'ן עתיד, און ווען א פאָלק פאַרנעהמט זיך אויסצולעשען דאָס הימלישע באַגייסטערטע פלעמעלע, וועלכעס ברענט שטיל באַשיידען, ווערט דאָס פלעמעלע שטאַרקער, התלהבות'דיגער און מאַכט דאָס זיך נאָך מעהר פאַנאַנדערפלאַקערען ווייל דאָס זיינען הייליגע ליכטעלאַך, וואָס דערצעהלען די העלדישקייט פון אידישען פאָלק, פון אידישען מוט און גלויבען, פון אידישע גבורה און נצחון.

נייעס פון איבער גאנץ קאנאדע

פלאן אויסצובייטען א טייל קוויבעק פאר א טייל אלאסקא ווערט אויסגעלאכט אין קאנאדע און אין די שטאטען

אטאווא, דעצעמבער 9.

דער פארשלאג פון דעם ראס. נ. י. שאמבער אוו קאמערס אוועקצוגעבען קאנאדע דעם שמאלען פאס פון אלאסקא, וואס ליגט לענג אויס דעם פאציפישען אקעאן ביי די ברעגען פון בריטיש קאלאמביא, פאר דעם דרום ברעג פון סט. לארענס טייך אין קוויבעק, האט ארויסגערופען א שמייכעל אין די אפיציעלע קרייזען און ניט קיין שמייכלענדע פירושים, כאטש קיין אפיציעלע דערקלערונג איז ניט ארויסגעגעבען געווארען.

עס ווערט אנגעוויזען, אז די קאנאדער קאנסטיטוציע גיט ניט דאס רעכט צו דער דאמיניאן רעגירונג אוועקצונעמען לאנד פון איין פראווינץ און אוועקגעבען עס פאר לאנה, וואס וואלט באלאנגט צו א צווייטער פראווינץ.

„אויב די פאראייניגטע שטאאטען ווילען אומטוישען מיט קאנאדע דעם טייל פון אלאסקא, וואס ליגט ביי בריטיש קאלאמביא, וואלטען מיר זיי געקענט אוועקגעבען געוויסע גרעסערע אינזלען אין ארקטישען קרייז, וואס באלאנגען צו דער דאמיניאן", האט אן אפיציעלע פערזאן באמערקט.

די האנדעלס קאמער פון ראס, נ. י. איז ארויס מיט א פארשלאג צו דער אמעריקאנער רעגירונג, אז זי זאל זעהן צו קריגען פאר די פאראייניגטע שטאטען דעם טייל פון דער פראווינץ קוויבעק, וואס ליגט צום דרום זייט פון סט. לארענס, כדי צו פארזיכערען זיך מיט איהרע רעכט אויף דעם טייך איידער עס ווערט דורכגעפיהרט דער פלאן פון פארוואנדלען דעם סט. לארענס אין א וואסער וועג פאר גרויסע אקעאן שיפען.

זי האט פארגעשלאגען, אז פאר דעם טייל קוויבעק זאל מען אוועקגעבען קאנאדע דעם שמאלען פאס פון אלאסקא, וואס באשטעהט פון אינזלען, וועלכע לייגען לענג אויס דעם פאציפישען ברעג פון בריטיש קאלאמביע.

אויך אין די אפיציעלע קרייזען פון די פאראייניגטע שטאאטען קריטיקירט מען פיעל דעם פלאן, אנווייזענדיג אז עס לוינט ניט פאר אמעריקע אוועקצוגעבען דעם רייכסטען און אם געדיכסטען באפעלקערטען טייל פון אלאסקא.

צוויי קרבנות פון קאר צוזאמענשטויס

גוועלף, אנט. דעצעמבער 9.

ארטור הובער, פון קיטשענער, דער צווייטער קרבן פון נעכטיגען צוזאמענשטויס צווישען אן אויטאמאביל און א ראדיאל קאר, איז היינט געשטארבען פון די וואונדען.

סלאאן העס, פון האמילטאן, פרעזידענט פון אינטערנעשאנאל מאשינערי סופליי קאמפאניע, איז מאמענטאל דערהרג'עט געווארען, ווען זיין אויטאמאביל איז מיט'ן גאנצען כוח אריינגעפאהרען אין דער קאר, זיין קאפ איז צושמעטערט געווארען און זיין גאנצער קערפער אזוי צוקאליעטשעט געווארען, אז מען האט געקענט פעסטשטעלען דעם דערהרגע'טען בלויז לויט דער לייסענס פון אויטאמאביל.

הובער, וואס איז געפאהרען מיט העס'ן אין אויטאמאביל, האט צובראכען דעם שארבען און א פוס און האט געקראגען אינווענינגסטע וואונדען. ער איז אבער געווען ביים באוואוסטזיין ביז דער לעצטער מינוט.

אומזאץ שטייער אנשטאט סיילס טעקס?

מאנטרעאל, דעצעמבער 9

די מאנטרעאלער "גאזעט" האט היינט פארעפענטליכט פאלגענדעס:

"די קלאנגען, אז די בענעט רעגירונג פלאנט צו פארווארפען דעם פיער פראצענט סיילס טעקס צום גונסטען פון א צוויי פראצענט אומזאץ (אבאראט — טוירנאווער), פארשנעלערט דעם האנדעלס און פראדוציר פולס אין מזרח קאנאדע."

"דער ציל פון דער ענדערונג זאל זיין דער פארלאנג פון דער פעדעראלער רעגירונג צו פארגרעסערען איהר הכנסה. עס ווערט דערווארט, אז אין איין יאהר וואלט דער אומזאץ שטייער אריינגעבראכט ארום אכציג מיליאן דאלער, ווען די הכנסה פון סיילס טעקס האט אנטוישט צוליעב דעם קריזיס.

דער אומזאץ שטייער, אויב ער וואלט דורכגעפיהרט געווארען אין פולען פארנעהם, וועט מיינען א שטייער אויפ'ן פארקויף און סערוויס פון יעדער געשעפטס אונטערנעהמונג צו א מאנופעקטשורינג, האלסייל, דזשאבינג אדער ריטייל, און סיי א האנדעלס אונטערנעהמונג, סיי פינאנסיעלע, סיי פראפעסיאנעלע. עס מיינט צאהלען ניט בלויז ביים אנהויב אדער ביים ענדע פון האנדעל מיט'ן ארטיקעל, נאר ביי יעדער שטופע, וואס ער געהט דורך פון רויען מאטעריאל ביז'ן געברויכער."

ווארפט ארויס זיין ברודער דורכן פענסטער

ווינדזאר, דעצעמבער 9.

פעטער באזראווסקי, האט ארויסגענומען זיין שלאפענדען ברודער פון בעט, ווען א פייער איז אויסגעבראכען אין זייער וואוינונג אין איסט ווינדזאר און איהם צוגעטראגען צום פענסטער. זיין ברודער איז אליין געשלאפען און פיטער, פארבלענדעט פון רויך, האט איהם ארויסגעווארפען פון פענסטער, וואס איז א 20 פוס העכער איבער דער ערד.

דער שלאפענדער האט זיך אויפגעכאפט, ווען ער האט זיך אנגעשלאגען אן דער ערד. מען האט איהם אויפגעהויבען און אפגעפיהרט אין האספיטאל. זיין לאגע איז ניט קיין ערנסטע.

ווייץ עקספארט פון קאנאדע איבער 4 מיליאן בושעל א וואך.

פארט וויליאם, דעצעמבער 7.

דער סך הכל פון ווייץ וואס איז ארויסגעשיקט געווארען פון קאנאדע די לעצטע וואך איז איבער 4 מיליאן בושעל.

מיט א וואך פריהער איז ארויסגעגאנגען פון קאנאדע 3,737,872 בושעל.

אנטיסעמיטישער אפיציר אין טשעכאסלאוואקיע, פריי

פראג, דעצ. 8. (איטא).

דער העכסטער טריבונאל האט צוריקגעוויזען דעם פראקוראר'ס אפיל צו אנולירען די ווינדיקאציע פונ'ם אפיציר זאראק, פאר אויסמארדען צוויי אידישע פאמיליעס.

דער טריבונאל האט פארארדענט, אז זאראק זאל תיכף באפרייט ווערען.

די מוזיקאלישע קעכין

באלעבאסטע: — וואס פאר א קעכין זייט איהר, אז איהר קענט נישט מאכען קיין מאכלים?

קעכין: — דאס איז גארנישט. אט איז פאדארעווסקי א פיאניסט, פונדעסטוועגען קען ער נישט מאכען קיין פיאנאס.

LOEW'S
אנהויב פרייטאג
„בען האר"
טריאומף רעטורן אין סאונד
דאס גרעסטע ביל פון אלע צייטען
11 ביז 1 25ס.; 1 ביז 6.30 30ס.
קינדער צו יעדער צייט 15 סענט

ROYAL ALEXANDRA THEATRE
די גאנצע היינטיגע וואך
א וואך פון
מוזיק — געלעכטער — טענץ
דער איינציגער אריגינעלער
ניקיטא באליעף
פרעזענטירט
באליעפ'ס שאו סורי
דאס אונפארגלייכבארע אונטערהאלטונג
16 אבסאלוט נייע אקטען צוזאמען מיט דער סענזאציע פון פאריז און לאנדאן
די קעניגין שיפע
"די קווין אף ספיידס"
פרייזען. אווענט: 50 סענט. $1.00 $1.50 $2.00 $2.50
מאטינע מיטוואך און שבת 50ס. $1.00 $1.50

Dr. W. H. COLBORNE
מאכט באקאנט, אז ער האט זיך צוריקגעקעהרט פון ניו־יארק. וואו ער האט פאר די לעצטע צעהן יאהר פראקטיצירט און שטודירט דענטיסטרי און וועט זיך פארנעהמען מיט אלגעמיינער פראקטיק אין
קענט בילדינג, רום 701, טאראנטא
טעלעפאן עלגין 2535

א פאלשטענדיגער מילכיגער מאלצייט פאר בלויז — — — 40 סענט
אין דער בארימטער
גאלדענבערג קאפעטעריא 275 ספעדיינע עוועניו
מיר גאראנטירען אז אלע אונזערע שפייזען זענען געמאכט בלויז אויף זיסען פוטער. קיין אנדער פעטס גענוצט.
גאלדענבערג'ס 275 ספעדיינע עוו.
טעלעפאן טריניטי 0444

דייוויד שער און קא
באריסטערס א. א. וו.
האט $50,000.00
אויף ערשטע און צווייטע מארטגעדזשעס
502־501 סענטראל בילדינג
45 ריטשמאנד סט. וועסט
טעלעפאן עלגין 7600

גאלדענבערג'ס כשר רעסטאראנט
באזונדערע פלעצער פאר
- מילכיגס און פליישיגס -
די אמת'ע כשרה סיסטעם
עקזיסטירט זינט 1908
273־27 ספעדיינע עוועניו. טעלעפאן טריניטי 0444.

STANDARD THEATRE
TELEPHONE: TRINITY 4310
אב. קאגוט פרעזענטירט די גרויסע קינסטלער קא.
פלארענס ווייס, משה אוישער
יעקב זאנגער צוזאמען מיט אונזער קינסטלער קאמפאני:
אנא טייטעלבוים, אסתר פיעלד, חוה זימאנד, סטעלא שולמאן, יצחק ליפינסקי, סימאן קראסנאוו, היימאן ראפאפארט, נחמיה טאוויס און אליקס אמאסיא.
2־טע וואך גרעסטער סוקסעס!
הונדערטער מענשען זענען צוריק געגאנגען ניט קענענדיג קריגען קיין טיקעטס. אזוי שפילען מיר די זעלבע שעהנע אפערעטע נאך אמאל דעם
מארגען פרייטאג אווענט און שבת אווענט
דעם 11־טען און 12־טען דעצעמבער
רחל'ע ווערט א כלה
20 נומערען געזאנג גרויסער כאר אידיש מוזיק
ניו־יארקער גרעסטער סוקסעס לאכען זינגען טאנצען שעהנע אויסשטאטונג
א ספעשעל מאטינע שבת דעם 12־טען דעצעמבער
עס וועט געשפילט ווערען
"טאטע מאמעס צרות"
אויפגעפיהרט פון משה אוישער.
פרייזען בלויז פאר מאטינע: — 35ס. און 50ס. קינדער 15 סענט

ווינטער קומט אן
באפרייט זיך פון שקלאפעריי פון פויערנעס און אש. ארדערט גלייך דעם בארימטען
וועלש בלאוער
אויטאמאטיש קאנטראלירטע ווארימקייט, קיין אש. שפארט געלט אויף קוילען. דער "וועלש בלאוער" טראגט א גאראנטי פאר פולשטענדיגער צופרידענהייט און פרייע סערוויס פון דער
Welsh Blower & Stoker
COMPANY
BANK OF NOVA SCOTIA Bldg.
Dundas & Spadina
Trinity 2436
פאר פרייער־אינפארמאציע און ראיעלער באהאנדלונג רופט אפ אונזער אידישען סיילס־מענעדזשער:
אייב וואהייט, טריניטי 2436.
דער "וועלש בלאוער" צאלט פאר זיך אליין

אין הארץ פון אידישען געגענד
CRANGLE'S GARAGE
474 COLLEGE ST. TRINITY 3868
מיר פיקסען צופרידענשטעלענד קארס פון יעדען סארט און מאדעל.
פאר וועלוס בריינינג $4.00, ברייקס רילייינינג $3.00 פער וויעל.
גוטע בעטערי סירוויס און קאר וואשינג. טאהינג פריי.
פאנט אונז אפ פאר א פרייז אויף אייער ריפעיר דזשאב.

אידישע פרויען! גוטע נייעס שפארט געלט
די בעסטע פלייש בלויז 10 סענט א פונט
קאלב פלייש — 12 סענט. סטעיק — 18 סענט
קומט און איהר וועט זיכער זיין צופרידען, ווייל דער נאמען וויינראט איז א גאראנטי פאר די בעסטע און פרישסטע פלייש צו ביליגע פרייזען.
קומט איבערצייגט זיך.
שלום וויינראט
249 אגוסטא עוועניו

סייפט דאקטארס און דראגיסטס בילס
דורך קומען אין
ריימאנס שוויץ באד 36 סענטער עוו.
די איינציגע אידישע באד אין שטאדט. די געזונטסטע היץ וואס איז אנערקענט געווארען ביי אלע־קאנטרישע דאקטוירים. גוט פאר רומאטיזם און לאמבעגא און אויך פאר עהנליכע קראנקהייטען. ספעציעל איז עס געזונט פאר דעם געזונטען מענשען, וועמען עס פארהיט פון קראנקהייטען.
רעדוצירטע פרייזען 30 און 45ס. פאר מענער
אפען פרייטאג, שבת, זונטאג, דינסטאג און דאנערשטאג
40 סענט פאר פרויען. אפען פרייטאג צו־נאכטס, זונטאג נאכט, מאנטאג און מיטוואך ביי־טאג.
מענדעל ריימאן, 36 סענטער עוועניו
טעלעפאן עדעלייד 3646.

דרעסעס 75ס. עני סטייל געקלינט
צופרידענהייט גאראנטירט
Majestic Cleaners
ONE OF THE FINEST CLEANING PLANTS IN TORONTO
שפארט ביי קלינען
ליידיס אדער מענס סוטס אדער קאוטס 69ס.
אויך פאר געטרימטע געקלינט און געפרעסט
מיר קומען נעהמען און דעליווערען קיין עקסטרא טשארדזש.
האדסאן 6891
שנעלע סערוויס אין יעדען טייל פון שטאדט

דער ווינטער קומט—באזארגט אייך מיט דאס בעסטע
COAL-O-MATIC
קאאל בלאוער
די גרעסטע און מאדערנסטע בילדינגס זענען אויסגעשטאט מיט —
קאאל־א־מאטיק בלאוערס
איהר קענט דערגרייכען עקאנאמיע און באקוועמליכקייט בלויז מיט —
קאאל־א־מאטיק בלאוערס
ווענדעט אייך פאר אינפארמאציע וועגען —
קאאל־א־מאטיק בלאוערס
צו טשארלס גודמאן טעלעפאן עדעלייד 1753
אפיציעלער אידישער רעפרעזענטאטיוו

אפ טו דעיט
$2 טאקסידאס $2
צורענטען
אויך קאמפליט אוטפיטס
מיר גיבען א שעהנעם דרשה געשאנק צו חתנים, וועלכע ברייגנען אויך זייערע מחותנים.
— פריימאן ברידער —
571 יאנג סטריט קינגסדייל 3270.

לאיערס גלעס און דיקלער
פון
GLASS - DICKLER & CO.
501 דאמיניאן בילדינג, 465 בעי סט.
אפיס טעלעפאן: עדעלייד 1168 — 1169
אלגעמיינע, ציווילע און קרימינעלע לאו־פראקטיס.
געלט געליהען און אינוועסטירט אויף מארטגעדזשעס.

אפיס טעלעפאן: עלגין 1619
נאך אפיס שטונדען: טריניטי 1446.
לאיער
ה. ס. מאנדעל
פון
גודמאן און מאנדעל
באריסטערס, סאליסיטארס א. אז. וו.
רומס 40—41 אימפיריאל באנק בילדינג 171 יאנג סטריט

אפיס: 45 ריטשמאנד סט. וועסט
705 סענטראל בילדינג.
אפיס טעלעפאן: וויווערלי 2211
הויז טעלעפאן קינגסדייל 8418.
לאיער ב. וויינבערג ב.א.
באריסטער, סאליסיטאר, נאטערי פאבליס
געלט צו לייען אויף מארגיידזשעס.
מארגיידזשעס געקויפט.